

RODOKMEN

ČASOPIS PRO RODOPIS, ZNAKOSLOVÍ A OSTATNÍ POMOCNÉ VĚDY HISTORICKÉ

ЖУРНАЛ ДЛЯ ГЕНЕАЛОГИИ И ГЕРАЛЬДИКИ

GAZETA DLA GENEALOGII I HERALDIKI

MAGAZIN OF THE GENEALOGY AND HERALDRY

REVUE POUR GÉNÉALOGIE ET HÉRALDIQUE.

SCRIPTA DE GENEALOGIA ET HERALDICA

O B S A H: *Břetislav Štorm: Některé novější znaky stavu duchovního. — Václav Bartůněk: Z dějin karlštejnského děkanství do konce XV. století. — Kristian Turnwald: Nové znaky českých měst. — Rudolf Zuber: Seznam světců olomoucké diecése v letech 1599—1619. — Vincenc Prasek: Staré rody na Těšínsku. — Václav Ryneš: Vinice sv. Václava. — Knižní aukce.*

ROČNÍK I — ČÍSLO 3. — 1. PROSINCE 1946.

Svaz přátel rodopisu v Praze

Praha I. Národní tř. 25 n. (založeno 1938) jest' spolkem v smyslu zákona spolkového. Sdružuje badatele a zájemce o rodopis a příbuzné vědní obory (heraldiku, sfragistiku, numismatiku atd.), sprostředkuje výměnu zpráv a badání v matrikách a archivech, pomáhá svým členům při sestavení jejich genealogických prací, pořádá přednášky a kursy, půjčuje knihy ze své knihovny, spravuje archiv rodokmenů, vývodů, životopisů, rodových dějin, znaků, pečeti a listin. — Zápisné jednou pro vždy Kčs 5.—. — Roční příspěvek Kčs 80.—, v čemž jest obsaženo předplatné na časopis »Rodokmen«, vycházející 4x ročně o 16 až 32 stranách. — Roční příspěvek Kčs 20.— pro členy, kteří si nepřejí časopisu. — Účet u Pošt. spořitelny Praha 302.760.

Vydavatelské družstvo Rodokmen v Praze

zapsané společenstvo s ručením obmezeným, Praha I, Národní 25 n. (založeno 1945) jest družstvo ve smyslu zákona o společenstvech z r. 1873. Jest spravováno týmiž činovníky jako »Svaz«, jehož jest sesterskou přidruženou korporací, opatřuje peněžní prostředky, spolupracuje se »Svazem« ve všech směrech a chystá vydávání publikací též z jiných oborů, než rodopis (např. numismatika, místopis, kulturní dějiny, vlastivěda atd.). — Zápisné Kčs 5.— jednou pro vždy. — Výše jednoho podílu, který zůstává majetkem upisovatele, Kčs 50.—. Upsati možno i více podílů. Účet u Pošt. spořitelny Praha 55560.

RODOKMEN

Ročník I. - číslo 3 - V Praze dne 1. prosince 1946

Časopis pro rodopis, znakovství a ostatní pomocné vědy historické. — Nakladatel: Vydavatelské družstvo »Rodokmen«, zapsané spol. s r. o. v spolupráci se »Svazem přátel rodopisu v Praze«. — Novinová sazba povolena ředitelstvím pošt a telegr. v Praze pod č. j. I A-7-2372-OB-46. — Dohlédací poštovní úřad Praha 25.

Rídí redakční kruh. — Adresa redakce a zaslání recens. výtisků: Praha I., Bartolomějská 9 n. — Administrace: Praha I., Národní tř. 25. n. — Tiskne Emil Vychner, Praha-Břevnov 201. — Vychází 4x ročně. — Roční předplatné Kčs 80.—. — Před úřady odpovídá za redakci předseda družstva Karel Vyšín, Praha, Michle, Tábořská 160. n. Telefon 98-101. — Rukopisy se nevracejí. — Za obsah článků odpovídají autoři článků. — Otisk článků a obrázků dovolen jen se svolením vydavatele a s přesným udáním pramene.

Některé novější znaky stavu duchovního.

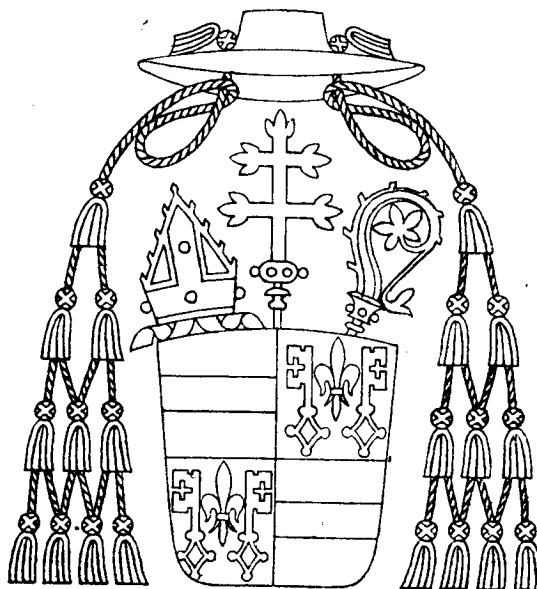
Břetislav Štorm

Nelze popřít, že heraldika zvolna ztrácí své postavení v činném životě. Novodobá společnost dokonce považuje heraldiku za nebezpečnou připomínku starých, překonaných řádů. Čtenářům tohoto listu snad není třeba dokazovat, že znak nemůže být výsadou feudálního uspořádání společnosti a že zákony o tvorbě znaku, které ve středověku uzrály v dokonalou soustavu logickou i estetickou, mohou sloužit i dnes, pokud ovšem nebyl zapomenut prvotní účel znaku a dokud užívání nějakého znamení má vůbec smysl.

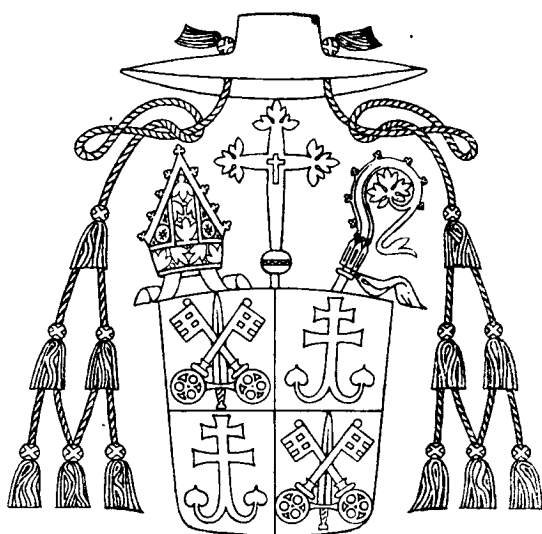
Zdá se, že jedině katolická církev, která nebyla vystavena účinkům převratů, uchovává neporušenou heraldickou tradici. Setkáváme se stále se znaky nových prelátů, kteří jsou téměř bez výjimky původu občanského, volí si své erbovní znamení zpravidla až v den svého nastolení, někdy i později.

Msgre Josef Beran, arcibiskup pražský, zvolil si dne 8. prosince 1946 tento znak: V červeném štítu stříbrnou lilii mezi dvěma vztyčenými zlatými klíči. Tento osobní znak klade do druhého a třetího pole čtvrceného štítu; ve čtvrti první a čtvrté spatřuje se starobylý znak pražského arcibiskupství, v černém poli zlaté břevno.

Klíče v osobním znaku arcibiskupově připomínají jeho rodné město Plzeň, které v prvním stříbrném poli svého znaku nosí také zlaté klíče již od roku 1466. Lilie je znamením křesťanského patrona nového metropolitě, svatého Josefa. Atributy znaku jsou patriarší kříž, berla, mitra a zelený klobouk s deseti třapci.

Msgre Karel Skoupý, biskup brněnský, zvolil si dne 30. června 1946 tento znak: V prvním a čtvrtém černém poli čtvrceného štítu dva zlaté zkřížené klíče, mezi nimi vztyčený meč se stříbrnou čepelí a červeným jílcem. V druhém a třetím poli zeleném stříbrný kotvový kříž patriarší s lipovými lístky na hrotech kotvy. Při tom určil znamení klíčů a meče za stálý znak biskupský, připomínající patrony katedrálního kostela. Kotva ve znaku biskupském jest atributem sv. Klimenta, patrona starobylého kostelíka blíže Lipůvky, kde se biskup narodil, patriarší kříž vyjadřuje úmysl šířit myšlenku cyrilometodějskou. Atributy jsou latinský kříž, berla, mitra a zelený klobouk s šesti třapci.

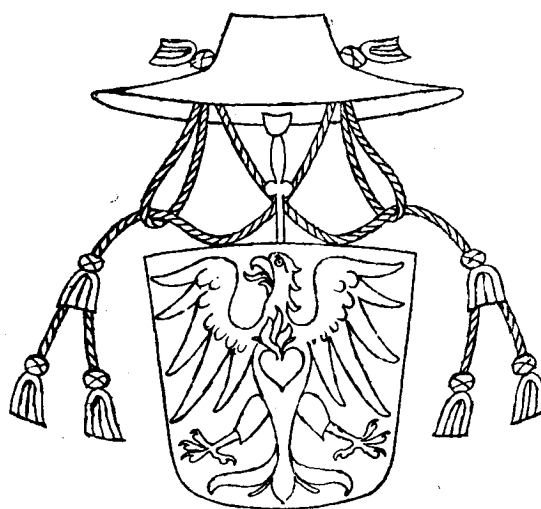
CHARITAS CHRISTI URGET NOS

Probošt hlavního chrámu panny Marie v Jindřichově Hradci užívá od 15. září 1946 modrého štítu se zlatým korunovaným písmenem M, jehož řapík je ukončen lilií. Atributy jsou berla, mitra a černý klobouk s třemi střapci.

Maurus Verzich, opat emauzský užívá od 18. července 1946 čtverceno štítu, v jehož první a

čtvrté černé čtvrti se spatřuje stříbrná lilie, v druhé a třetí modré čtvrti zlatý heroldský kříž. Obě znamení jsou připomínkou křestního a řeholního patrona opatova, sv. Aloise a Maura. Atributy jsou berla, mitra a černý klobouk s třemi střapci.

Anastáz Opasek, konventuální převor břevnovský, zvolil si 11. prosince 1942 stříbrný štít s černou orlicí, ozdobenou červeným planoucím srdcem na hrudi. Znak zpodobuje heslo převorovo: Spravedlnost a láska. Atributy jsou zlatá převorská hůl a černý klobouk s třemi střapci.

Z dějin karlštejského děkanství do konce XV. století*).

Václav Bartůněk

Jako mnoho jiných založení, katedrála svatovítská (21. XI. 1344), klášter na Slovanech (21. XI. 1347), na Slupi (24. III. 1360) a j., tak i zakládací listina karlštejského děkanství a kapituly podává svědectví o hluboce věřícím, zbožném a vlasteneckém duchu Otce vlasti Karla IV.

Jako od r. 1488 dva purkrabí, jeden z panského a druhý z rytířského stavu, a řada manů

*) Studie vznikla z popudu ONV v Berouně a byla doprovázena živým zájmem vldp. J. Chalupeckého, vikáře v Berouně, jakož i vldpp. farářů v Praskolesích, Budňanech, Lodenici a Bezdědicích.

P. T. Místním národním výborům!

Vydavatelstvo prosí místní národní výbory, a doporučuje jim v zájmu úplnosti městského archivu, aby závčas předplatily náš časopis pro městský archiv, či pro místní veřejnou knihovnu. Tiskneme »Rodokmen« v omezeném počtu výtisků pro své předplatitele, a po létech těžce a draze budete v knižních dražbách sháněti rozebrané ročníky »Rodokmenu«, obsahující zprávy a vědecká pojednání o znaku Vašeho města, o starých městských rodech Vašich, o pečetích Vašich městských rad a cechů, o životopisech a rozrodech Vašich významných rodáků od nejstarších časů až po dobu nejnovější. Roční příjem Vaší obce jistě

představuje číslici pětímístnou až sedmímístnou. Co proti tomu znamená roční náklad Kčs 80.— na předplatné »Rodokmenu«? Tento výdej není položkou ztrátovou, nýbrž investiční. Získáte do městské knihovny hodnotný přírůstek, jehož cena léty jen poroste, viz úroveň cen starých knih v aukcích. A ten z Vašeho středu, jenž bude jednou psáti dějiny Vašeho města, se neobejde bez citování »Rodokmenu«. Včasnou přihláškou umožníte nám rozšíření a zvětšení časopisu, o něž neúnavně usilujeme. Dík za Vaše pochopení naší neziskové, družstevní práce!

Vydavatelstvo.

karlštejnských měli chrániti říšské klenoty, pro něž vybudován tvrdý hrad Karlštejn, tak děkan a kapitula měli tvořiti ustavičnou čestnou stráž nejen také říšským klenotům, nýbrž i »svátostem«, t. j. relikviím, které Karel s povolením papeže získal a které měly býti na jednom místě uctivě uloženy.¹⁾

Základní kámen k tomuto nejpřednějšímu českému hradu, jehož tvůrcem podle soudu znalců

¹⁾ F. Palacký, Dějiny nár. čes. II. 305. Vydání Riegrovo. Dr. A. Podlaha, Catalogi SS. Reliquiarum, Editiones archivii et bibliothecae s. f. metr. capituli Prag. XXIV. 139. Podlaha-Sittler, Chrámový poklad u sv. Víta, Praha 1903, 55.

Karlštejn měl historicko-právně hned od svého založení mezi hrady a statky královskými zvláštní postavení, jsa v Majestas Carolina počítán ke hradům naprosto nezastavitelným a nezcizitelným, jakožto součástka korunního majetku. (Majestas Carolina v Archivu Českém III, 65. Verunsky, Maj. Car. [Zeitschrift der Savigny — Stift. f. Rechtsg. IX], Lippert, Socialgesch. Böhmens I, 425. Dle čl. VI. dlužno území, města a statky naprosto nezcizitelné spravovati zvláštními úředníky »ad honorem et gloriam diadematis regalis, Boemiae rei publicae... et totius universitatis fidelium dicti regni securitatem atque pacem«.) Zvláštním určením hradu bylo chrániti klenoty a svátosti, státní archiv a poklad. Zprvu se v něm přechovávaly říšské korunovační klenoty, kdežto koruna česká chována ve svatovítské katedrále.

V XV. stol. se poměry změnily. Říšské klenoty převezeny r. 1420 do Norimberka a na Karlštejně se přechovávala česká koruna. Hrad přestal být královským sídlem jako býval ještě za Václava. Panství spojené s hradem se ponechává ve správě a užívání královského purkrabí. Znenáhla se domáhají vlivu na hrad také zemské statky, protože ve střežených pokladech spatřují majetek nejen královský, ale i zemský. R. 1437 hrad svěřen Menhartovi z Hradce a skutečnou správu v něm vykonává místopurkrabí. Teprve po dobytí Prahy dostal Karlštejn i s panstvím Jiří z Poděbrad, za něhož se stává v letech 1465—67 důležitým tématem jednání zásluhou panské Jednoty, která by jej ráda dostala s korunou a privilegiemi do své moci. Dosaženo toho, že se strážce koruny a archivu zaváže přísahou také vši zemi. Držení hradu však král pánům nepostoupil, jak žádal Zdeněk ze Šternberka. Koncem února r. 1467 prohlásil král Jiří, že pokud je živ, koruna náleží jemu, nikoli pánům a že zemské klenoty jsou v dobrém opatrování knížete Viktorina, zemského pána, i druhého purkrabí karlštejnského Beneše z Weitmile (Palacký, Dějiny IV, 447—48 a n.). Velký význam Karlštejna se jeví také v postupu legátů v r. 1468, kteří žádali, aby král dal jako záruku slibů katolíkům Pražský hrad a Karlštejn; později v usnesení prvního benešovského sněmu z r. 1473, aby králové Vladislav a Matyáš podřídili hrad Karlštejn a Špilberk vládě čtyř zemských ředitelů. (Palacký, Dějiny IV, 545, V, 48).

Sněm Kutnohorský r. 1485 uznal, že purkrabský úřad má být svěřován dvěma úředníkům: jednomu z pánů a jednomu z vladýk. Pravidlem se stalo od r. 1488 (Archiv čes. V, 425). Při trvalém rozdělení zemských úřadů mezi stav panský a rytířský r. 1497 týž zvyk »za právo nalezenc«. Ustanovení přešlo do Zřízení zemského. (Archiv čes. V, 467. Emler, Pozůstatky desk zemských 486).

O archivu české koruny a o jeho archiváři pojednává článek Dr. Ot. Bauera: K počátkům organizace archivu české koruny za panování Karla IV. Sborník prací J. B. Novákoví, Praha 1932, 148.

i v komposici byl Karel IV. položil a posvětil v nepřítomnosti Karlově 10. června r. 1348 arcibiskup Arnošt z Pardubic. Snad současně se založením Karlštejna, jemuž, jak praví kronikář, se v nádhře stavitelského díla nenašlo nic podobného na celém širém světě, a za jeho stavby, pomýšlel Karel na zřízení kapituly a děkanství.

Dávno před dostavěním hradu byly dopraveny klenoty s velikou slávou do Prahy a přijaty 21. března r. 1350 duchovenstvem v čele s pražským arcibiskupem za veliké účasti lidu. Průvod se ubíral přes celou Prahu na Vyšehrad, kde klenoty ponechány přes velikonoce. Pak je arcibiskup uložil ve svatováclavské kapli. Jakmile přišla zpráva, že je Karlštejn dostavěn, byly klenoty spolu s ostatními relikviemi uloženy tam. Každoročně byly však převáženy do Prahy a v pátek po neděli provodní v kapli Božího Těla na dnešním Karlově náměstí lidu, sešlému z celého království vždy ve velikém počtu, k veřejnému uctění vystavovány.²⁾ O mimořádné účasti lidu na tomto nábožensko - národním svátku svědčí založení zvláštního hřbitova s kaplí Všech Svatých při nedalekém kostele sv. Štěpána, na němž byli pochováváni poutníci, přišlí k pražskému svátku vystavení ostatků a v Praze zemřelí.³⁾

Zdá se, že Karel IV. sledoval nedočkavě dokončení stavby hradu. V roce 1350 byla některá část jeho tak dalece schopna obývání, že tam panovník mohl se svým průvodem přebývat. Stalo se tak 16. června téhož roku před odjezdem do Norimberka přes Žebrák (kde 17. června obědval), Plzeň a Sulzbach.⁴⁾

Konečně byla jedna z nejvelkolepějších stavebních památek Karlových — Karlštejn — dokončena. 27. března r. 1357 se Karel osobně dostavil ke slavnostnímu vysvěcení novostavby, vrátiv se nedlouho před tím do Čech.⁵⁾ Téhož dne byla datována zakládací listina děkanství a kolegiátní kapituly zprvu toliko pětičlenné.⁶⁾

²⁾ F. Palacký, Dějiny II, 310.

³⁾ Odpustky 7 let a 7 kvadragen na spatření ostatků, hlavně kříže, houby, kopí a dvou trnů z koruny Spasitele udělil papež v Avignoně 4. dubna r. 1359. (Mon. Vatic. II, 357). Podlaha-Sittler, Chrámový poklad 356. F. Ekert, Posv. místa hl. m. Prahy II, 492.

⁴⁾ F. Tadra, Kulturní styky Čech s cizinou, 24. Menclová uvádí, že císařský palác byl dokončen asi r. 1356, protože v něm Karel bydlil po korunovační cestě do Itálie. Purkrabství bylo podle téže autorky dokončeno asi r. 1355. (Menclová, Hrad Karlštejn, 22. Praha 1946).

⁵⁾ F. Palacký, Dějiny II, 328.

⁶⁾ Teige, I. c. č. 12. Ve sborníku hist. kroužku III, 3 r. 1902, tedy čtyři roky před publikací Teigeovou, vypsal a přeložil Jan Kř. Roškot »Nadací listinu c. a k. Karla IV. o založení kapituly a děkanství na hradě Karlštejně«. Poznamenal, že tak učinil podle textu z pamětní knihy karlštejnského děkanství, o níž nic bližšího neuvádí. Jeho práce je nekritická, jak nasvědčuje srovnání aspoň několika odstavců textu jeho a textu Teigeova. Text, podle něhož překládal Roškot, je modernisován, místo na př. Davidicum, napsal písař pamětů knihy Davidium, místo yma — ima, relinquens -- derelinquens a pod. Po-

V ní se zračí celý, vroucí zbožností proniknutý duch panovníkův. V obsáhlém úvodu listiny (vlastně arrenge) apostrofuje nadšenými slovy tajemství utrpení Páně a nástroje, které způsobily mučednickou smrt Kristovu... »Ó přeslavný hřeb... ó úctyhodná houbo... ó skvělé v Spasitelův bok vetknuté kopí, jímž vyprýstily přebohaté našeho vykoupení a našeho znovuzrození spasné svátosti...«. Z veliké úcty k utrpení Páně a z úcty k mučitelským nástrojům, jsa veden touhou, aby »v našem království českém památka sv. kříže, nejsvětějších pěti ran, hřebu, houby, kopí... konala se slavněji a zbožněji ke cti věčné Trojice«, založil na hradě Karlštejně dvě kaple, jednu ke cti Utrpení Páně a jeho nástrojů (dnes zvanou Sv. Kříže) a druhou menší ke cti Panny a Rodičky Boží Marie.⁷⁾ V těchto kaplích »a též v kapli sv. Mikuláše, kterou jsme tam již dávno zřídili«, se měly z jeho rozhodnutí, za souhlasu Arnoštova a zástupců pražské kapituly obětovati služby Boží »po všechny časy«. Tato důstojná služba na místě státně i nábožensky posvátném měla býti vložena do rukou zvláštního, zatím pětičlenného, sboru duchovních — kanovníků. »Zatímne jsme uznali za dobré založit pět obročí kněžských a kanovníckých pro pět kanovníků kněží, kteří budou v těchto kaplích obětovati bohoslužby řádem vyznačeným.« Z oněch kněží jeden starší bude děkanem. Jemu se ostatní čtyři podřídí v tom, kdy a jak budou slaviti bohoslužby. »Presentaci čili podací právo k děkanství a k těmto prebendám«, prohlašuje slavnostně zakládací listina, »navždy vyhraujeme sobě a svým nástupcům, králům českým«.

V dalším stanoví: »Chceme tomu, aby pro tato obročí byli presentováni jen kněží«. S děkanstvím nebo s obročím (kanovníckým) nesměli jiného

kud bylo lze zjistiti, smysl znění však text Roškotův neporušil nikde.

Kanovníci měli býti vzdáleni světského ruchu, proto jim Karel vystavěl dům na blízkém vrchu a sice na počátku příkopu, který spojoval hradní masiv s Kněží horou. Později, jak se zdá, byl kapitule vykázán příbytek na hradě. Po zrušení domu na Kněží hoře přebýval děkan ve světničce dřevem vykládané nad druhou hradní branou vedoucí do purkrabství. Někteří děkanové sídlili však již od 2. pol. XVI. stol. v Praze, kde zastávali — proti znění zakládací listiny — jiná obročí. Na Karlštejně mívali zástupce, zvané mistoděkany, kaplany nebo administrátory, kteří současně zastávali duchovní správu v Budňanech. (Ottův Nauč. Slovník XIII, 1078. Podlaha, Posv. m. II, 25, 27. Sedláček, Hradby a zámky VI, 17. Dobroslava Menclová, Hrad Karlštejn, Praha 1946).

Zakládací listina má o bydlišti děkana a kapitulárů jasné ustanovení: »Chceme též a touto listinou nařizujeme, aby děkani a kněží často jmenování před branami dotčeného hradu v jednom domě společném pohromadě sídlili a zůstávali, kterýžto dům nebudiž příliš vyvýšen a pevný, nýbrž nízký tak, aby z něho pravděpodobně nemohlo hroziti nějaké nebezpečí hradu«. (Teige, I. c. č. 12).

⁷⁾ Relikvie umučení Páně poslal Karlovi r. 1356 francouzský král Jan do Prahy po princí dauphinovi. Faksimile listu o darování ostatku z Koruny Páně má Podlaha-Šittler, Chrám, poklad, 120.

církevního úřadu užívat a byli povinni zachovávat přísnou residenci. Karel měl pevný úmysl zříditi ještě další kanonikáty a proto určoval, že všechna v listině vyčtená opatření mají platnost i pro budoucí kanovníky, jichž mělo býti celkem deset. Podací právo ke kanonikátům měl děkan.

Služba na posvátném hradě byla kanovníkům ve vší stručnosti určena takto: Okolo východu slunce se sejdou v kapli Panny Marie k pobožné recitaci kanonických hodin, oddělení v superpelice, kanovnícké mitry a rozdělení v chóry. Recitovati budou s náležitými přestávkami a šetřením středů ve verších také večer v určenou hodinu bez zpěvu, »dokud s pomocí Boží jimi nevyplníme počet desíti osob«. Až se tohoto zamýšleného počtu dosáhne, budou kanovníci povinni ve zmíněné kapli Panny Marie anebo v kapli sv. Mikuláše jednotlivé hodinky zpívat uctivě a zřetelně.

Denně — podle významu svátků nebo potřeby — budou sloužiti mše sv. v kapli Panny Marie, druhou v kapli sv. Mikuláše a třetí ve filiálním kostele (sv. Palmacia). O nedělích a zasvěcených svátcích, (listina je všechny uvádí a jsou to kromě svátků Páně a Panny Marie, svátek sv. andělů, Jana Křtitele, apoštolů, zemských patronů a posvěcení chrámu), budou v kapli Panny Marie »nebo kdyby někomu z nich náhodou byla nepřístupná,« v kapli sv. Mikuláše, mši toho dne, jakož i první a druhé nešpory zpívat podle not.

Kromě toho se bude v jedné z oněch kaplí uchovávat Nejsvětější svátost a svátost posledního pomazání (oleje nemocných) pro potřebu věřících, ve dni prosebné se pomodlí litanie s obvyklými průvody a ve všech liturgických úkonech jim bude směřodatný obřad a předpisy Pražského kostela.

»Protože by nebylo slušno, aby neklidil také časnou odměnu, kdo rozsévá duchovní dobro«, zakladatel pamatoval na děkana a kanovníky přířecným určitých požitků. »Ve jménu Kristově« jim věnoval desátky ze všech důchodů příslušných ke hradu Karlštejnu z měst, vesnic i z jiných věcí, jak na penězích, tak na obilí. Stalo se tak s tím omezením, že kdyby se podařilo v budoucnu karlstějnské důchody rozmnožiti, nerozmnoží se příjmy kapituly, kdyby se však hradní důchody umenšily, nesměl tím trpět desátek. Většími nebo menšími dávkami přispívala na kapitulou podle výslovného přání fundátora tato místa poplatná karlstějnskému hradu: Beroun, Loděnice, Poučnick, Třebáň, Hostomice, Čisovice, Kytín, Dobříš u Dušník, Milín, Dubenec, (za Dobříší), Čím, Tetín, Slukovice, Chyňava, Vráž, Trubín, Zdice, Skoba (?), Hudlice, Sluštice.

Teprve 1. října r. 1357 potvrdil arcibiskup Arnošt tuto slavnostní fundaci Otce vlasti. Po stručném úvodu, v němž zjišťoval, že mu byla Karlova listina předložena »pravou pečeti na hedváb-
ných nitích visící zapečetěná, celá a zachovalá, neporušená a v nižádné části nepokažená«, opako-

val v celém znění její text. Ten »se všemi klausulemi a body« svým listem schválil a s důrazem opakoval, že členy kapituly mohou být jen kněží bez jiné prebendy. Protože chtěl ocenit vedoucí postavení děkanovo v kapitule, věnoval mu »se svolením císaře a na jeho prosbu kapli hradu v Žebrácku« se všemi požitky, příjmy a důchody mocí tohoto listu na věky. Darování bylo však vázáno povinností přidělit příslušnou částku knězi v kapli sloužícímu každodenně bohoslužby. V dalších řádcích arcibiskup sám stanovil, že tomuto oltářníkovi má v odměnu připadnout »oběť s oltáře samého, ať je jakákoli« a pět kop gr. pražských. Jakou úctu kapli sv. Kříže, v níž se uchovávaly vzácné památky na umučení Páně, prokazoval Arnošt, vidno ze závěrečných ustanovení jeho stvrzovací listiny. Jím povoloval celebrovati na jejím oltáři, kromě členů kapituly, jen »arcibiskupům a biskupům, majícím právo biskupských odznaků.«⁸⁾

V příštím roce 1358 se dostalo také kapli sv. Palmacia, kterou dal Karel r. 1351 vystavěti na úpatí vrchu Javoroky pro ostatky stejnojmenného světce, přinesené z Trevíru, nadace od Karlova bratra Jana Jindřicha. Tento vévoda korutanský věnoval kapli, dnes farnímu kostelu v Budňanech, Lhotku Žebráckou, snad u Bělče. Na daru ulpívala povinnost sloužit denně mši sv. v Kapli sv. Palmacia. Bohoslužbu měl opatřiti děkan osobně nebo svým zástupcem. Karel IV. listinou datovanou současně t. j. 3. září r. 1358 disposici svého bratra potvrdil.⁹⁾

Dosud uvedené listiny vypočítávají čtyři svatyně, které jsou v skutečném nebo logickém obvodu hradu Karlštejna. Nejdříve jmenují kapli Panny Marie. Nalézá se v druhém poschodí hradní budovy, stojící mezi císařským palácem a mohutným donjonem. Budova je opatřena dřevěným podsebitím a strmou, břidlicí krytou střechou, nad níž se tyčí štíhlá sanktusová vížka. Při této kapli založil vlastně Karel IV. kapitolu. Její stěny byly ozdobeny starobylými malbami s náměty z apokalypsy, jež vyvrcholily oslavou Matky Boží. Jejich autorem je snad neznámý český mistr nebo Mikuláš Wurmser ze Štrasburku, strop jest trámový.

Z této kaple se vcházelo do svatyně v dosavadním průběhu pojednání dosud nejmenované, totiž do malé kaple sv. Kateřiny. Svatynku Karel za-

světil k titulu sv. Kateřiny, již vděčil za vítězství a záchranu svého života pod hradem San Felice v Itálii. Sám o bitvě tehdy psal: »Byli jsme skoro přemoženi a oř, na kterém jsme seděli, také byl zabit.« V ní prodléval zbožný panovník při svých soukromých pobožnostech nejraději. Proto se nazývala také kaplí císařskou. Svatynka je úměrně svému titulu vyzdobena. Její stěny jsou obloženy hlazenými polodrahokamy (1132 kusů), gotické žebrové klenutí se sbíhá v jejím svorníku. Dvě gotická okna, kdysi vyplněná originálními barevnými vitrážemi, jí zjednávají potřebného osvětlení. Středem kaple je malá, zděná, oltářní mensa posázená drahokamy a ozdobená místo antependia cennou malbou, představující Ukřižování Páně. Nad oltářem se spatřuje obraz Panny Marie, sedící na trůně s Ježíškem na klíně, s klečícím Karlem IV. po jedné a jeho manželkou, pravděpodobně Annou Svidnickou, po druhé straně. Lineární malby, primitivní perspektiva i chápání celého výjevu prozrazují domácího mistra, který se však v mnohém dovedl značně přiblížit k soudobým italským pracím. Proto ji někteří připisovali Tomáši z Modenny.

V mohutné hradní věži (donjon) je situována ve druhém patře nejskvostnější svatyně karlštejnská, kaple sv. Kříže, v níž se uchovávaly ve výklenku za oltářem říšské korunovační klenoty, ostatky svatých, zemská privilegia a jiné drahocenné předměty. (Částička sv. Kříže, hřeb, jímž Kristus Pán na kříž přibit, část kopí a houba.) K prostorné svatyni přepychově vyzdobené býval přístup uzavíraný čtyřmi dveřmi, z nichž troje byly pobity železem a zamykaly se devatenácti zámky, jež otvírali zvláštní přísežní zámečníci. Schodiště, jímž se přicházelo ke svatyni, je ozdobeno výjevy z Karlovy oblíbené legendy o sv. Václavu a sv. Ludmile. Dnešní malby jsou jen neumělou kopii původních fresek, které byly až na malé výjimky zničeny. Kaple zaujímá celé patro a je sklenuta dvěma křížovými žebrovými klenbami. Má tři veliká, kružbami ozdobená okna, která propouštěla původně jen sporé světlo průsvitnými tenkými deštičkami drahokamů, zasazených do pozlaceného olova, a je rozdělena vysokou tepanou mříží ve dvě části. Její stěny jsou obloženy leštěnými polodrahokamy. Hořejší část stěn je vyplněna až ke klenbě obrazy mistra Theodoricha, malovanými na lipových deskách. Klenba kaple představuje oblohu se sluncem, měsícem a mnoha tisíci hvězdami. Hvězdy dnes tvoří pouhá vypouklá skla na své základně postříbřená a do klenební omítky zachycená pryskyřicí. Tak lacinými imitacemi nahradila restaurace původní, dávno zcizené ryzí zlato slunce a střebro měsíce. V zadní polovici kaple za zmíněnou velikou mříží jest při severní stěně oltářní stůl a nad ním hluboký výklenek ve zdi uzavřený zlacenou mříží. V tomto výklenku bylo jako báječný posvátný grál chováno to nejvzácnější v celém císařství Karlově, totiž: říšská koruna, žezlo a jablko, svaté ostatky, zejména části

⁸⁾ Teige, I. c. č. 13. Sborník histor. kr. III, 227. Tam Roškot přepisuje a překládá chybně jméno děkana Pražské kapituly, kterého nazývá Přednogius. Tadra má správně Przedvogius. Ten byl skutečně děkanem kapituly svatovítské od r. 1346 (Podlaha, Series, 31).

⁹⁾ Teige, I. c. č. 6. Pramen Teigeův má datum 3. IX. 1548. Rukopis universitní však přináší správné datování. Lhota Žebrácká, též Žebrákov u Příbramě, původně kláštera Ostrovského (Sedláček, Místop. slov. hist. 1031), byla vypálena r. 1542. R. 1680 ji prodal děkan Čedík Zikmundovi Markvartovi Tuněchodskému. (Ibid. s. 10).

sv. Kříže a hřeb z něho. Kolem zdí kaple je roze-
staveno 14 truhel, v nichž bývaly uloženy říšská
a zemská privilegia a jiné důležité archivalie.

V císařském paláci, rozkládajícím se na jiho-
východní straně hradu, se nalézá v prvním po-
schoďí při veliké rytířské síni polokruhovitě za-
končená kaple sv. Mikuláše. Víme o ní, že za pa-
nování purkrabího Jana z Vchynic a na Zásnu-
kách v II. polov. XVI. stol., který ve zpustlých
sálech paláce pěstoval jestřáby a koroptve, byla
i kaple sv. Mikuláše na spadnutí a její krov udržo-
vala před zřícením jen dubová vížka, zvonička.
Kaple upravena r. 1593 za purkrabí Jáchyma No-
vohradského z Kolovrat, při čemž až na malé
zbytky zničena její fresková výzdoba. Celkové
tehdejší stavební úpravy měly svou vysokou
úroveň, kterou zaručovalo jméno stavitele Oldřicha
Avostalise de Salla. Jak zpravuje Balbín, byla
kaple sv. Mikuláše pro mnohá vidění u obyvatel
ve veliké úctě. Tato okolnost přiměla správu hradu
také k tomu, že r. 1761 dala na rozkaz císařovny
svatynku rozšířit o hostinský pokoj v západním
směru, r. 1841 se dočkala dalšího rozšíření. Takto
uzpůsobená svatyně byla 18. května r. 1844 slavnými
bohoslužbami propůjčena liturgickému po-
užívání s přestávkami až do r. 1890.

Kaple sv. Palmacia stála vlastně již mimo sa-
motný hrad. Není však pochyby o tom, že z vůle
panovníka, jak se projevuje v době jejího zalo-
žení, i přímým určením jejím k bohoslužebné
funkci, vyjádřeným v zakládací listině kapituly,
(mluví se o ní jako o kostele filiálním!), logicky
souvisí co nejúžeji s ostatními posvátnými hrad-
ními prostorami.¹⁰⁾

¹⁰⁾ A. Podlaha, Posv. místa II, 31. Tadra, Kancelá-
ře a písaři, 195. Mimo malby a obrazy dosud vět-
šinou zachované, nalézala se na Karlštejně i vyob-
razení členů rodu Lucemburského — Václav IV. prý
je s chloubou ukazoval brabantskému vyslanci —
která zanikla při restauraci hradu v XVI. stol. Před
zničením maleb byla zhotovena pro císaře Maxmi-
liána dobrá reprodukce zachovaná ve vídeňské stát-
ní knihovně. (F. Tadra, Kulturní styky Čech s cizi-
nou, 371. Dr. Karel Chytil, Malířstvo pražské XV.
a XVI. věku, 199. Rozpravy čes. akademie. Tř. I.
č. 36.) Na těchto výtvorech malířského umění byl
účasten Karlovi zvlášť milý malíř Dětřich, jehož
práce zvláště v kapli sv. Kříže pohnula Karla IV.
k osvobození jeho majetku v Moríně od platů. (Tei-
ge, I. c. 14 a 19.) Nejasné popisy inventářů karl-
štejských svatyní podal Dr. Bohumil Lukavský
v brožurce »Inventaria capellarum in arce Carlstein
de annis 1501—1780«, Pragae 1911. Týž vydal český
inventáře karlštejské v Památkách archeol. XXII,
1907, s. 572—76. O Karlštejských svatyních psal
Karel V. Zap. v Pam. archeologic. a místop. I. Kolle-
giální chrám Panny Marie s kaplí sv. Kateřiny na
Karlštejně. Kaple sv. Kříže a sv. Kateřiny na Karl-
štejně (Ibid. III, 75). Tabulové obrazy na Karlštejně
(Ibid. VI. VII). Karel Chytil, Obrazy na Karlštejně
(XI, 265). Dále psal v ročnících XVII. a XXI. téhož
časopisu o liturgických předmětech na Karlštejně
Sittler. Ročník III. Památek archeol. a místop. má
Zapovu recenzi jediné dosavadní monografie o Karl-
štejně od Julia Körnera: Die Burg Karlstein, ihre
Kirchen und Kapellen. Výčet zachraňovacích prací

Z života, práce, úspěchů a nezdarů prvního karl-
štejského děkana Kuneše nevíme nic. Byl
ustanoven hned po zřízení děkanství a z nezná-
mých důvodů pobyl ve svém čestném úřadě jen
dva roky. R. 1359 se stal farářem na Tetíně po
smrti plebána Mikuláše 20. února. Po jeho smrti
r. 1387 daroval král Václav podací právo tetín-
ského kostela karlštejské kapitule, která ho po-
užívala většinou ve prospěch svých kolegiátů,
takže tetínským farářem býval karlštejský ka-
novník.¹¹⁾

Rušnější činnost se zdá vykazovati Litold
(16. března 1359—79). Za dvacet let svého půso-
bení na Karlštejně měl zajisté příležitost častěji
se stýkati s Karlem IV., jemuž po čas jeho pobytu
na hradě sloužil co dvorní kaplan. Při jednáních
na Karlštejně, kterých se účastnily v záležitostech
státních i společenských rozmanité delegace, po-
znal nejednu vynikající současnou osobnost. Tako-
vou byl na př. Friedericus Stromayri z Norimber-
ka nebo Bertrand de Macello, výběrci papežského
desátku, postoupeného na jeden rok papežem Kar-
lu IV. Asi v roce 1367 dlel Bertrand s družinou
Karla IV. na Karlštejně, který v jednom ze svých
listů nazývá »nobile castrum Carlesthayn«.¹²⁾ Dě-
kan Litold, který pravděpodobně spravoval svůj
úřad déle než dvacet let, přilnul k založení Kar-
lovu celou duší. Svou příchýlnost a starost o jeho
zabezpečení pro budoucnost prokázal značným
odkazem určeným karlštejským kanovníkům
r. 1379. Tímto darováním připadla kapitule louka,
vinice a tůň na Berounce. Ještě v roce 1761 při-
znává děkanství jako skutečný užitek příjem z to-
hoto odkazu, kterým byl percipient zavázán slou-
žit ročně 4 mše sv. za duši dárce, někdejšího dě-
kana Litolda. K užítku výslovně děkanovu daro-
val Litold 3. října r. 1380 dvě menší stavení, 24
gr. úroku z lézně a 15 gr. z domu jakéhosi Haška

ve prospěch karlštejských památek shrnul r. 1894
Lehner v přednášce »Dějiny obnov Karlova Týna«
(Method XX, 49). K. Chytil napsal do Ročenky Kru-
hu pro pěstování dějin umění za rok 1922—24 člá-
nek: K datování maleb karlštejských. V Umění je
pozoruhodná stať Matějčkova o Theodorikových
malbách, která považuje dnešní obrazy za kopie (IV,
359) a vzpomínkový článek Wirthův na historii re-
stauračních prací (XIV, 203). J. Loriš, Mistr Theodo-
rik, Prameny sv. 24, 1938. Další výčet literatury má
práce Dr. Menclové, Hrad Karlštejn.

¹¹⁾ A. Podlaha, posv. místa II, 27, 83. F. A. Tingl,
Liber primus conf. 86.

¹²⁾ F. Palacký, Dějiny II, 344. Tingl, I. c. 90. F.
Tadra, Kulturní styky s cizinou, 71. Týž, Kanceláře
a písaři v zemích českých, 50, 95. Teige publikuje
listinu datovanou k r. 1388, o níž však dokazuje, že
pochází správněji z r. 1398. V ní Litold, děkan kole-
gitání kaple Panny Marie, presentuje pro farní ko-
stel v Bezdědicích Jindřicha Košíka z Boru. Je-li
tento Litold totožný s druhým děkanem karlštejn-
ským (1359—79), je souvislost děkanů sestavená Pod-
lahou porušena. (Teige, I. c. č. 23). Pro datování li-
stiny v roce 1398 mluví také ta okolnost, že Václav
IV. dal farní kostel v Bezdědicích u Hostomic karl-
štejskému děkanství teprve 6. června r. 1398 (Tei-
ge, I. c. č. 31).

a velký dům s přilehlou zahradou, který dovolal prodat. Zavazoval zato děkana ke stálé vzpomínce za svou duši způsobem, který se jim bude zdát nejvhodnějším.¹³⁾ Službu dvorního kaplana, ovšem bez formálního titulu, měl Litold příležitost osvědčit i Václavu IV., který stejně rád a snad častěji na Karlštejně přebýval než Otec vlasti.¹⁴⁾

Milost kardinála Pilea, jíž udělil kostelu sv. Palmácie »na Karlštejně« odpustky, získávané na pevně stanovené svátky, přijal nejspíše děkan Bedřich. Odpustky kardinál poskytl svatyni na přímluvu české královny Jany, která prý k ní chovala zvláštní úctu, současně s toutéž milostí určenou kostelu sv. Václava »před městem Písek«.¹⁵⁾ V době děkana Bedřicha (1380—87?) meškal panovník v osudových fásích českých dějin před husitskými válkami často na hradě. Děkan i členové kapituly bývali pak, jak se ještě ukáže, svědky i dramaticky podbarvených situací jako bylo na př. zadržení samotného arcibiskupa na Karlštejně v trest za jakési násilí, jehož se dopustili arcibiskupovi úředníci na královu milci a maršálku Janu Čuchovi ze Zásady, když sbořili jeho jez. Tehdy rozvášněný král poručil maršálkovi, aby pleněním arcibiskupova zboží hledal náhrady za své škody.¹⁶⁾

Kapitule byl Václav IV. nakloněn podle dispozice, kterou jí věnoval 17. července r. 1386 kostel sv. Lidmily na Tetíně. V darovacím listě vzpomínal na dobrodiní, jež mu Bůh poskytl, na starostlivost svého otce o Karlštejně a svátosti, na něm uchovávané tak příkladně. Potom uznal »vůni dobré pověsti«, které se těší ctihodní děkan a kanovníci »královské kaple na Karlštejně«. Chtěje,

¹³⁾ Teige, I. c. č. 18. »Nec non magnam domum meam cum orto adiacenti et singulis usufructibus, quam vendere possunt, quandocunque voluerint, quia haec omnia predicta persone mee fuerunt. Que pro remedio anime mee commemorative ipsius ordinis ac donavi, confidens, quod facient perpetuam mei memoriam modo sive ordine, qui eis melius videbitur expedire«. Louka je známa v roce 1761 pod jménem Štáralka, vinice nese místní název na Plešivci a prostírá se na svahu k řece pod kostelíkem sv. Palmácie a nedaleko ní se nachází někdejší tůň, snad v roce 1761 spojená s lázní.

¹⁴⁾ V. V. Tomek, Dějepis m. Prahy III, 322, 330. Na př. v červenci r. 1379 před účastí na sněmě v Norimberce. Nekrologium vztahující se k smrti děkana Litolda obsahuje, kromě některých jmen kanovníků karlstějnské kapituly, svatojirský žaltář ze XIV. století chovaný v knihovně Nár. musea v Praze sign. XVI. A 18. Litold měl kaplana Friedricha, který se nazývá v r. 1377 také notářem. Kupuje téhož roku od Václava, koláře v Loreťanské ulici, dům (V. V. Tomek, Základy st. místop. pražs. I, 147, 1377 Hradčany 48, 71). Roku 1379 se uvádí jako notář na Karlštejně Jan (F. Tadra, Soudní akta kons. pražs. I, 374).

¹⁵⁾ Teige, I. c. č. 16. Získání odpustků pro kapli sv. Palmácie podnítilo Kuneše, rektora kostela na Tetíně, že o ně požádal 29. října t. r. téhož kardinála pro kostel sv. Lidmily (Teige, I. c. č. 17).

¹⁶⁾ F. Palacký, Dějiny II, 378. V. V. Tomek, Dějepis m. Prahy III, 334, 336, 363. Stalo se kolem 10. června r. 1384.

aby ještě zvýšili úctu k relikviím na hradě chovaným, dal jim »podací právo, presentaci i všechny ostatní dispozice právní nebo majetkové« nad farním kostelem na Tetíně, jehož patronátní právo patřilo českým králům. Právo to nebylo přiznáno jen děkanovi, nýbrž všem členům kapituly společně, »děkanovi, kanovníkům a kolegiu«. Arcibiskup Jan potvrdil darování 4. května r. 1387 skoro po roce, zvláště zdůrazňuje, že Václav IV. je učinil »z pouhé štědrosti«.¹⁷⁾ Následujícího roku 1387 přidal Václav IV. ke svému daru skoro týmiž slovy běžného kancelářského formuláře farní kostel v Mořině, dokládaje, jako při věnování tetínského kostela, že správcem každého z těchto obrocí může býti i některý ze samotných karlstějnských kanovníků, jak se později skutečně stávalo.¹⁸⁾

Sami kanovníci také polepšovali svým nástupcům darováními výnos prebendy. Kanovník Antonín »potřebný a chudý Kristův«, nalézaje se v úzkostech nemoci a stáří »z mála« věnoval 2. listopadu r. 1389 »na odpuštění svých hříchů« úrok jedné hřivny v Měňanech. Kapitula sama pak rozhodla, že za duši fundátora bude obětováno 13 mší a stejně tolik vigilií v oktávě sv. Jiří i v oktávě sv. Havla.¹⁹⁾ Ještě téhož roku přidal kanovník Antonín, »pozoruje, že jeho dny se v krátku naplní«, k nadaci další úrok 56 grošů ve vsi Dobříči, žádaje ve prospěch spásy své duše dvojí vigilií a zpívanou mši po svátku Nejsvětější Trojice a po sv. Havlu. Jeho příkladu následoval kanovník Jiljí a daroval kapitulárům úrok a 1/2 groše v nejmenované vesnici, snad také v Dobříči, požaduje za odkaz vigilie a mši sv. na svátek Pěti bratří.²⁰⁾

O děkanovi Benešovi (1387—1391) víme jen tolik, že na Karlštejně býval ještě kol roku 1391 († 1405). Po tomto roce čestný úřad opustil a uvádí se jako farář na Ořechu.²¹⁾ Starý inventář svatovítského chrámu z r. 1387 jmenuje mezi věcmi, jsoucími v majetku kostela, kápi karlstějnského děkana Beneše. Tím je kromě data v konfirmačních knihách zachyceno další nejzazší datum Benešova působení na Karlštejně. Pro posouzení výhodnosti děkanského postavení je příznačné, že Beneš směnil své místo 1. září r. 1391 s ořešským

¹⁷⁾ Teige, I. c. č. 20, 2. Kl. Borový, Libri erectionum III, 269.

¹⁸⁾ Teige, I. c. č. 22. Listina má nejisté datování. Teige se domnívá, že je třeba ji klásti do r. 1388. Kostel v Mořině je dnes filiálkou fary v Budňanech.

¹⁹⁾ Teige, I. c. č. 25. V Měňanech, ležících sz. od Litně měli karlstějní děkani až do r. 1848 tři poddané. V tak zv. svatojirském žaltáři ze XIV. stol. je záznam, podle něhož kanovník Antonín zemřel v květnu (1390?) a odkázal kanovníkům 28 gr. v Dobříči (Knih. nár. musea v Praze XVI, A 18).

²⁰⁾ Teige, I. c. č. 26 a 24. Podle citovaného rukopisu zemřel Jiljí v listopadu (1390?). (Knih. Nár. musea v Praze XVI A 18).

²¹⁾ Podlaha, Posv. místa V, 67. Podlaha-Sittler, Chrámový poklad XLVIII.

farářem Hánou, který po něm nastoupil na Karlštejně.²²⁾

Také působení děkana (Hány) Jana (1391–96), který býval jako správce kostela v Ořechu současně i oltářníkem pražského kostela Panny Marie na Louži, kteréžto oltářnictví také postoupil odcházejícímu děkanovi Benešovi, je těžko nějak charakterisovat. Hána měl nějaký spor s karlstějnskými kanovníky, jejichž jménem s ním o smíru jednal kanovník Martin v červnu roku 1393.²³⁾ Snad po pěti letech odešel Hána z Karlštejna a uplatňoval se v Praze jako oltářník v kostele Panny Marie před Týnem do r. 1412.²⁴⁾ Možné, že příčinou tohoto častého střídání děkanů byla vášnivá povaha Václava IV., jak o ní z všeobecných dějin máme dosti zpráv. Také Karlštejnští měli příležitosti se o jeho vznětlivost přesvědčiti. Vždyť v roce 1384 dal král Václav IV. jak již vzpomenuto, na hradě uvěznit arcibiskupa Jana z Jenštejna, čímž byl vlastně zahájen spor mezi králem a církví, jenž ve svém průběhu je známenán i mučednickou smrtí sv. Jana Nepomuckého. Dva roky po tomto násilném aktu zemřela na hradě královna Johanka, byvši prý zadávěna chřtem svého královského chotě. V roce 1397 byli dokonce v posvátných hradních prostorách zavražděni vrahy z panských řad čtyři z královských dvořanů. Pod záštitou lehkovážného panovníka se pořádal r. 1412 na Karlštejně hodokvas, naprosto nepatřící do prostředí významem a určením tak vážného, při němž druhá manželka Václavova tančila s cizáckým velmožem a královým hostem, štyrským knížetem Arnoštem, na stole. Všechno ilustrace, která nám povahové vlastnosti Václavovy dokresluje do portrétu spíše pochmurného, než velebného. Chápeme, že pod takovým králem nebylo děkanům lehké sloužiti.

Nicméně svou dobrosrdečnost dosvědčil Václav IV. novým darováním kapitule r. 1396. Tehdy jí odevzdal podací právo s ostatními právními a majetkovými výsadami nad kostelem sv. Mikuláše na Menším městě Pražském. Důvodem k tomuto rozhodnutí bylo zase zjištění příkladného života členů kapituly, o nichž »nebylo třeba získávatí svědectví vnějších«, když mu byla známa jejich šlechtnost, zásluhy ctností a vytrvalá zbožnost, kterou uctívali »vznešený poklad«, ostatky a říšské klenoty. Není jisto, zda kapitula skutečně užívala svého práva. Vědomí tohoto vlastnictví bylo však děkanství živé ještě počátkem XVII. stol., když se o ně ucházel děkan Racinger.²⁵⁾

²²⁾ F. A. Tingl, *Libri quinti confirmationum* 89.

²³⁾ F. Tadra, *Soudní akta kons. praž. III*, 138.

²⁴⁾ Tomek, *Dějepis m. Prahy V*, 168. Tingl, *I. c.* č. 90.

²⁵⁾ Teige, *I. c.* č. 27, 28. Arcibiskup Wolfram ze Škvorce potvrdil donaci 2. XI. 1396 (Borový, *Libri erect. IV*, 455). Kostel byl dán jesuitům a marně se o patronátní právo ucházel také o sto let později Václav Emerich Vojta (1710–41). Tomek, *Dějepis m. Prahy III*, 144.

Protože děkanové Mikuláš, Jindřich a Adam (1396–97) se velmi rychle — snad v několika měsících — v kapitule vystřídali, je sporné, za kterého z nich obohatil král Václav IV. děkanství kolaturou farního kostela v Berouně. List, jímž darování uskutečnil, je koncipován stejně jako darování předchozí a také motivy souhlasí. Pokud a jak dlouho tohoto práva kapitula užívala je neznámo. Nastávající bouřlivá desítilétí znemožnila všemnu právní praxi. Koncem XVI. a počátkem XVII. stol. si obsazuje městská rada berounská, ostatně většinou nekatolická, faru svými kněžími, když si tuto zvyklost osvojila hned po dobytí města Žižkovými vojsky 1. dubna roku 1421. Nemělo tedy darování berounské kolatury kapitule vlastně praktického významu. O děkanovi Adamovi, který se také nazývá farářem v Počedelicích, víme, že mu dluhoval Habard z Vlčí Hory sezením na Štědříku 6 kop. Zápis o jednání je potud zajímavý, že ho nazývá »proboštem« na Karlštejně. S tímž titulem se uvádí jako svědek smíru mezi cerhovickým farářem Jindřichem a Benešem ze Záluží.²⁶⁾

Jméno děkana Jindřicha se vyskytuje ještě v roce 1398, aniž by bylo jisto, zda se jedná o osobu totožnou s knězem již dříve jmenovaným. Za něho dokončil Václav IV. řadu svých nadací ve prospěch děkanství věnováním farního kostela v Bezdědicích, nad nímž má karlstějnský děkan patronátní právo podnes.²⁷⁾ Děkan Jindřich opustil Karlštejn, získav místo faráře u kostela sv. Markéty u Chomli, snad koncem roku 1398.²⁸⁾ Také o následujících děkanech nevíme nic. Konfirmační knihy podávají jen přibližná vymezení doby jejich působení na Karlštejně. Jan (1398–1400); Jakeš (1400–04), bývalý plebán v Maloticích, které po něm ujal jeho předchůdce na Karlštejně Jan v listopadu r. 1400; Mikuláš (1404–05) přišel z Radčevse výměnou s děkanem Jakešem v říjnu r. 1404 a zůstal do 27. května r. 1405, kdy směnil za faru v Tmáni s Oldřichem; Oldřich (1405–06); Mořic (1407). Tento poslední se také odebral na pouhou faru do Libčic, kde vytrval čtyři roky.²⁹⁾ Po krátkém působení navrátilivšího se Oldřicha setkáváme se s duchovním, který zanechal ve svém úřadě v dějinách trvalejší zmínky. Jest to Frenclín z Lípy (1407–18), kdysi plebán v Lestkově, který také po řadě děkanů vytrval ve službě »svátostí« dobu překračující jedno desítilétí. Měl podle všeho významnější knihovnu, neboť si od něho Křištof, klerik z Ústí nad Lužnicí, vypůjčil r. 1408 sbírku kázání (exemplar de tempore) k opsání. Křištof před kárnou komisí slíbil, že knihu pod trestem

²⁶⁾ F. Tadra, *Soudní akta kons. praž. III*, 332–333.

²⁷⁾ Teige, *I. c.* č. 31.

²⁸⁾ Podlaha, *Posv. m. IV*, 228.

²⁹⁾ J. Emler, *Libri conf. VI*, 37 n., Podlaha, *Posv. m. IV*, 256. Ve sporu o kostel ve Tmáni byl Oldřich citován a přísahal mluvit pravdu 19. VII. 1406 (Tadra, *Soudní akta V*, 196).

exkomunikace do určité doby vrátí.³⁰⁾ V roce 1411 projednával Frenclín za kapitolu nějaký spor hospodářského rázu s Jiříkem Tobolkou ze Lhoty. Král Václav postoupil jeho řešení berounskému faráři Jakubovi z Dubé a Janu z Lestkova, purkrabí žebračkému.³¹⁾ Vzácné předměty uložené na hradě byly rozmnoženy v květnu r. 1411 o svatovítský poklad, který z králova rozkazu karlštejnský purkrabí Kuneš z Olbramovic převezl 7. května na Karlštejn.³²⁾ Na počátku husitských bouří se stal hrad pokladnicí nejen kulturních hodnot, nýbrž i velkého pokladu peněžitého, pozůstalého po králi Václavovi. V roce 1419 zbavil Zikmund Janka z Miličina purkrabského úřadu, protože se připojil k husitům a na jeho místo jmenoval Zdislava Tluksu z Buřenic. Ten zle hospodařil s knihami zbraslavských cisterciáků, kteří z nich roku 1477 zachránili jen šestidílnou biblí a musili za ni ještě zaplatit výkupné 16 kop gr. pražských.³³⁾

V roce 1418 směnil děkan Frenclín své místo s nástupcem, dosavadním farářem v Miroticích, Janem (1418–19)³⁴⁾ Po Janovi se stal děkanem karlštejnským Václav v 20. dubna 1419.³⁵⁾ Po dobu třiceti let zůstal pak toto čestné duchovní působišťe patrně neobsazeno. Neví se, který z děkanů byl přítomen slavnostní korunovaci císaře Zikmunda na hradě pražském, udělené arcibis-

kupem Konrádem z Vechty, ke kteréžto slavnosti byla koruna z Karlštejna zvlášť do Prahy přivezena.³⁶⁾

V roce 1420 byly na Karlštejn opět převezeny věci z pražského hradu a kapituly, jak dokazuje zachovalý jejich seznam.³⁷⁾ Šlo celkem o 160 předmětů, z nichž některé byly znamenité váhy jako 13 tumbových relikviářů, 9 soch světců s relikviemi, 7 relikviářů v podobě hlav, 7 relikviářů monstrancovitých, 34 kalichů, 23 biskupských a kanovnických berlí a j. Jenom mohutné zdi a strmé skály způsobily, že hrad odolal při náležité ostrážnosti obhájců a tak zachránil znamenitost za svými zdmi chované před oblehateli, kteří k němu přiřazili jednak r. 1421, při čemž poničili kostelík sv. Palmacia, a jednak 20. května roku 1422. Zde je však neuchránily před nepřitelem vnitřním. Tluksa a po něm Mikuláš z Lidic mohli jen drancováním karlštejnských pokladů udržeti hrad proti náporu útočníků a platit posádku za bezvládní až do r. 1436. Menclová v citované práci uvádí, že posádka získala v r. 1423 z relikviářů na hradě přechovávaných skoro 100 hř. stříbra a 30 hř. zlata, což převedeno na naši váhu znamená asi 25 kg stříbra a 7½ kg zlata. To je odhad příliš skrovný. Jen kapitula pražská odhadovala, že bylo nakradeno věcí v ceně asi 200 tisíc uher. zlatých z jejího majetku. Poklad svatovítský byl na Karlštejně postižen zvlášť těžce 5. května r. 1424, kdy bratr purkrabího Kuneš, rytíř Mareš Tluksa z Vokova a kuchmistr Matěj vzali nejkrásnější část svatováclavské tumby ve váze 33 hřiven 6 lotů a 1 kventlíku.

Častým převážením pokladu se stalo, že se ztratila evidence o provenienci jednotlivých inventárních čísel. Některé kusy karlštejnské odváženy do Prahy, pražské nebo jiné zůstaly na hradě. Na hradě nacházely přechodného ubytování také poklady klášterů zbraslavského a ostrovského. Císař Zikmund nešetřil ani karlštejnských nadací. Kapitule zastavil až do odvolání vesnici Újezd v únoru r. 1437.³⁸⁾ V roce 1438 je Karlštejn v rukou katolického pána Menharta z Hradce a je tedy možné, že děkanství bylo zase obsazeno, třebaže neznáme jména jeho správce a nic z jeho osudů.

³⁰⁾ Podlaha, Akta korektorů z let 1407–11, 44. Edit. archiv et bibl. m. c. Prag. XVI. Frenclín z Lipy je autorem mamotrektu (výkladu biblických slov), chovaného v břevnovském archivu (Hlídka 1941, č. 1. 18). Asi v prosinci r. 1400 jmenoval král Václav Mikuláše, biskupa Nazaretského (Condemone?), svého zpovědníka, proboštem kaplí na Křivoklátě, Karlštejně, Kutné Hoře a při svém dvoře. Současně nařídil, aby kaplani těchto svatyní četli mši sv. denně i v nepřítomnosti králově. (Věstník k. č. sp. nauk. 1919, A. Sedláček, die Reste der eh. Reiches u. k. böhm. Register. Tento citát z roč. 1916, 47 č. 339). Mikuláš Condemone „papežský inkvizitor, se zdržoval v Praze ještě r. 1414. Prý vyznal veřejně u král. mincmistra Petra Zmrzlíka ze Svojšína o Husovi, že o »žádné vině kacířské do něho nevěděl« (Děj. n. čes. III, 92. Vyd. Riegrovo). Je otázka, kdy vznikla instituce probošta jmenovaných kaplí a zda tento titul je totožný s děkanskou hodností. Mikuláš uváděný Podlahou (1404–05) je pravděpodobně totožný s tímto biskupem.

³¹⁾ Teige, l. c. č. 32. Šlo o lán pole v Tobolce. Narovnání mezi spornými stranami se stalo 21. ledna 1421 (Ibid. č. 33). V Tobolce má děkanství dvůr po dnes.

³²⁾ Palacký, Dějiny III, 69. Tomek, Dějepis m. Prahy III, 492. B. Balbín, Epitome 421. Krás, v dodatcích spisu »Arnošt kard. Harrach« cituje dokument rodinného archivu Harrachů, podle něhož byly karlštejnské ostatky r. 1414 zavezeny do Norimberka a tam k veřejnému uctívání vystavovány až do Luterova vystoupení. (Krás, Arnošt kard. Harrach 606. A. Sedláček, Hrad, zámky a tvrze VI, 28. Pešina [ve Phosphoru s. 405] klade převezení do r. 1420).

³³⁾ Tomek, Dějiny m. Prahy IV, 25. Tadra, listy kl. zbraslavského, Úvod VI. Z. Winter, Život círk. II. 691. Menclová, l. c. 30. Kapit. archiv v Praze Cod. XXI.

³⁴⁾ J. Emler, Libri confir. VII, 273.

³⁵⁾ Ibid., 288.

³⁶⁾ Tomek, l. c. IV, 87. Zvlášť slavnostní bylo převezení ostatků z Karlštejna do Prahy r. 1418. Jejich pražské uvítání připravil mistr Křišťan z Prachatic, farář od sv. Michala na St. městě (Tomek, l. c. III, 642).

³⁷⁾ Podlaha, Catalogus codicum manu script. 152. Edit. a. et b. m. c. Prag. Tadra, Kanceláře a písaři, 95. Podlaha-Sittler, Chrámový poklad 84.

³⁸⁾ Tomek, l. c. 214, 252–253. O věcech metropolitní kapituly chovaných na Karlštejně zpravuje cod. XXI. kapit. archivu (Podlaha, Catalogus codicum, 150). Seznam bull a listin téhož archivu přivezených r. 1454 z Karlštejna obsahuje cod. XXII (Ibid. 151). Vikář pražského kostela Jan Lapka a Ondřej z Mělníka měli na Karlštejně ukrýt dva ornáty a misál 16. IV. 1922, kdyby je nemohl dopravit do Žitavy (Tadra, Soudní akta VII, 142). Podlaha-Sittler, Chrám, poklad, 118 a 120. Věstník kr. č. sp. nauk 1917, 29.

Teprve počátkem druhé poloviny XV. stol. se setkáváme v osobě Václava z Alběnic (1452—1459) zase s řádným děkanem. Z jeho sedmileté činnosti na Karlštejně víme jen tolik, že se dostal r. 1454 do sporu s opatem kláštera ostrovského pro vesnici Dobříč, odkud podle zakládací listiny mělo děkanství dostávat hřivnu grošů ročního úroku. Snad v jeho společnosti vykonal děkan metropolitní kapituly r. 1454 revisi věcí svatovítských od r. 1438 na hradě uložených. Z jeho zprávy soudíme, že posvátné hradní místnosti byly tehdy ve špatném stavu. Věci proto ještě téhož roku odvezeny do Prahy.³⁹⁾

Jeho nástupce Ondřej Lev z Mostu byl jmenován 21. ledna 1460 a vytrval na Karlštejně do r. 1467.⁴⁰⁾ Historické práce obecného charakteru stále a stále mimoděk zdůrazňují veliký význam pevného na svou dobu místa, v němž byly spolehlivě uchovávány dokumenty pro zemi nejdůležitější, k němuž nad to pro posvátnost ostatků a liturgických míst i umělecké výzdoby chována všeobecná úcta. Nicméně nářky na nepoctivé hlídání pokladů kostelních v právě minulých dobách přiměly r. 1466 členy jednoty Zeleňohorské k formulaci požadavku, aby správce

hradu byl přísahou zavázán, že všechno v něm ochrání s největší bedlivostí. Pokud byly vzácnosti v neklidných dobách vůbec z hradu jinde uloženy, měly být Karlštejnu opět navraceny. Sněm z r. 1471 jmenoval purkrabím za stav panský knížete Jindřicha a za stav zemanský Beneše z Weitmile.⁴¹⁾ To byl již snad děkanem Štěpán z Police (1480), o němž stejně jako o Valentinu Schoppovi (1491—96), který nejspíše po něm následoval, také nic nevíme. Neznáme ani jméno jeho nástupce, který »šel na pout do Marsilí k sv. Maří Magdaleně« a dostal na cestu r. 1498 z kutnohorské mince z rozkazu královského 15 kop.⁴²⁾ I v této době zůstává hrad osvědčeným depositářem důležitých dokumentů.⁴³⁾

⁴¹⁾ Tomek, l. c. VII, 119, 325.

⁴²⁾ E. Leminger, Královská mincovna v Kutné Hoře 168, Rozpravy č. akad. tř. I, 48.

⁴³⁾ Doklad o tom má Inventarium literarum in castro Karlstein depositarum 1489 (Podlaha, Catalogus cod. 208, cod. LXVII, 2). Je nedostatek zpráv o tom, jak poskytovali děkani nebo jejich zástupci útěchu na hradě strážným vězňům, zvláště když to byli kněží, jako v roce 1480 Michal z Češeva, nekatolický kazatel (Prameny dějin česk. VI, 288 a, 301 a, VIII, 368). Kromě Michala z Češeva byli na Karlštejně vězněni Jan Micza od sv. Mikuláše (Palacký, Dějiny V, 1, 101 má Mišta), Václav Slaneus od sv. Valentina a Václav Piscenus, magister artium (Věstník kr. č. sp. nauk 1925, Václav Chaloupecký, Pře kněžská z r. 1562).

³⁹⁾ Podlaha, Catalogus *codicum 34 (Cod. VI, 5). Podlaha-Sittler, Chrám, poklad 95.

⁴⁰⁾ Podlaha, Ibid. 58, Cod. VI, 7 Acta sub Hilario.

Nové znaky českých měst.

Kristian Turnwald

Jest potěšitelným zjevem, že naše města u vědomí svého kulturně-historického poslání hledí si upravit erby způsobem, odpovídajícím době. Mezi prvními jest Havlíčkův Brod, který se snaží oprostiti se od neblahých politických upomínek i po stránce heraldické a nahraditi je reminiscencemi vlasteneckými. V tomto chvályhodném počínání nutno však postupovati opatrně a dbáti pravidel heraldiky, ovšem pravidel skutečných, ne domnělých, (na př. v nové době hlásané pravidlo, že nemá přicházeti kov na kov a barva na barvu, má tolik výjimek již hned zpočátku heraldiky, že vlastně nemá opodstatnění). Hlavní změny, kterých se Havlíčkův Brod domáhá, jsou, aby rakouský štítek s císařskou korunou mezi věžemi byl zaměněn za štít český, což lze schváliti tím spíše, že pole městského znaku brodského jest modré. Dále se město domáhá umístění iniciálek vlastence Havlíčka-Borovského, totožných s iniciálkami nového jména města, totiž HB, na vhodném místě ve znaku. Nejméně se k tomu hodí jejich vložení do štítku českého erbu, protože by vlastně již tato součástka o sobě tvořila vhodný nový znak (srovnej znak Hradce Králové se lvem, držícím G), a

dále by písmena na pečeti vypadla příliš drobně. S heraldického stanoviska se to nedá naprosto srovnati s vyznamenáním, za které za Habsburků platilo vložení císařovy iniciálky do bílého břevna rakouského štítku, jak tomu jest ve starém znaku brodském. Nejlépe by se po jedné písmeně umístilo po způsobu architektonické výzdoby v posledním patře každé z obou věží místo nejvyššího okna, a to písmenami renaissančně lapidárními ve vhodné odlišné barvě, nikoli černé, ve které jsou totiž malována okna. Obě písmena by se také dala umístiti v pravo a v levo nad branou. Zamýšlí-li však město nad bránu zavěsiti zlatý štítek se zkříženými ostrvami lichtenburských Hronoviců, nehodily by se iniciálky HB vedle tohoto štítku, protože by se dnes nesrovnávaly s významem tohoto starého městského znaku z dob, kdy se tento Brod zval Smilův. Jinak barvy městských hradeb a štítového pole nechť zůstanou stejné jako dopsud.

Změna znaku havlíkobrodského by se však nemusila řešiti jen způsobem heraldického stylu rakouského, jež jsme náchylni považovati za »tradice český«. Lze se také od něho odpoutati a sle-

dovati vzory francouzské, pro účely heraldiky městské neobyčejně vhodné. Skvělou výpomocí tu jest odlišná »hlava štítu« (hořejší třetina), na př. u znaku pařížského, jež tvoří koráb, a nad ním ve hlavě štítu 3 lilie vedle sebe. Také erb Havlíčkova Brodu lze pozměniti tím způsobem, že starý znak by úplně zůstal, jen korunovaný rakouský štítek by se zaměnil na štítek lichtenburský. Do štítu by se však vsadila hlava barvy červené a v ní český stříbrný královský lvíček, před ním stříbrné písmeno H, za ním stříbrné písmeno B.

Také město Jaroměř se svým velmi charakteristickým znakem: v červeném poli stříbrný lev, obklopený zlatou trnovou korunou, se domáhá úpravy znaku. Hlavní starost asi působí figura vzpřímeného lva, který není korunovaný a na pečetích renaissančních jest jednoocasý, tedy naprosto nekrálovský. Teprve v baroku z neporozumění se kreslil s ocasem dvojitým. Původní kresba lva nekorunovaného a zřetelně jednoocasého měla jistě své opodstatnění, neboť v 2. pol. XIII. stol. existuje již český lev dvouocasý a korunovaný. Jde tu však při této příležitosti ještě o otázku jinou.

Jest totiž známa stará jaroměřská pečeť se štítem, který jest zubatým (pilovým) řezem rozčtvrcen na pokos křížem. Barvy jsou arcíř neznámé. Horní a spodní výseč jest na pečeti vyvýšená a hustě mřížkovaná, pravá a levá hladká. Hladké plochy by pravděpodobně mohly znamenati kov, mřížkované pak nějakou barvu. Mřížky jsou totiž tak husté a tenké, že jistě neznamenaají mříže heraldické, tím méně snad šachování. Dá se jen vysloviti dohad, že tu nepůjde o barvu zelenou, v Čechách a na Moravě neobvyklou, nýbrž — poněvadž byla Jaroměř věnným městem českých královen — že kovem bude stříbro a barvou červeně. Pochází-li však pečeť z doby, kdy královna-vdova Barbora zastavila město Jiřímu z Poděbrad (1445), může jíti o barvy kunštátovské — černá a stříbro. Nomen — omen: mřížkování horní a dolní výseče skutečně připomíná novodobé šrafování černi. Lze tedy doporučiti nový štít čtvrcený (jako Vratislav, Plzeň, Jihlava a j.): v 1. a 4. poli erb dle nejstarší pečeti a v 2. a 3. poli erb posavadní, ale se zřetelnou »lvicí«. Bylo by škoda, jeden z obou neobyčejně charakteristických znaků opominouti.

Seznam světců olomoucké diecése v letech 1599–1619.

Rudolf Zuber (Kroměříž)

Dokončení.

Přibýlo tedy diecési za 20 let před Bílou horou na 200 světských kněží a na 180 řeholníků, z nichž nutno odečíst značnou část cizinců, kteří později ze země odešli nebo i když zde zůstali, byli nepatrným přínosem pro duchovní správu, neznajíce česky. Průměrně vycházelo po oněch 20 let každým rokem 20 kněží mezi lid, z toho jen polovice světských, přímo biskupovi podléhajících. Bylo by zajímavé srovnat tato čísla s dobou předcházející, zda byla pokrokem či ústupem, ale snad ještě více by lákalo srovnání s přírůstkem nekatolického duchovenstva; takové srovnání by mnoho napovědělo o vnitřní životnosti obou hlavních proudů náboženského života na Moravě.

Ze zpráv současných pozorovatelů o stavu bratrského kněžstva na Moravě můžeme říci, že dávno pohasla úroveň času Jana Blahoslava. Nejen hmotný nedostatek, nýbrž i nízký stupeň vzdělání poznamenaly kdysi proslulou vrstvu národa úplnou závislostí na jejich panských spoluvěřících.¹³⁾ I Hrejša, ač líčí příliš idylicky podobně jako Denis a Bidlo poměry mezi bratrským ducho-

venstvem, uvádí ve svém hlavním díle předmluvu České agendy novoutrakvistů, jež přímo s flagelantskou rozkoší odhaluje rány na vlastním těle. Předmluva naříká na lehkovážnost, s jakou se vřelí lidé uvazují na kněžství a praví: »Ale mládenci hned ze školy, (na čež žalostně naříkáme), od některých verštatův zašli řemeslníci anebo z kanceláře pochlební lenochové se berou, na svěcení se posílají a na fary se dávají.«¹⁴⁾ Hrubý přisuzuje značnou vinu na tomto úpadku bratrské šlechtě, která, s výjimkou Karla st. ze Žerotína, neprojevovala vůbec zájmu o zlepšení životní úrovně vlastních duchovních, ač sama žila v přepychu.¹⁵⁾ I když u katolických pánů nebylo valně lépe, přece možno ze seznamu vyzdvihnout několik šlechticů, kteří posílali na své útraty kleriky na studia v papežském alumnátě v Olomouci nebo tam některého ze studentů vydržovali pro své fary. Tak pan Zoubek ze Ždětína přispíval na výchovu alumna Jana Vitriaria (vysvěcen 1609; 1610–1616 farářem v Moravičanech), Jan z Kravař na Slezana Jiřího Františka Kochtana (vysvěcen 1614, 1616 farářem v Hradci), pán z Hrubčan živil Martina

¹³⁾ Viz k tomu Fr. Hrubý: Filip du Plessis-Mornay a Karel st. ze Žerotína v letech 1611–1614 (zvl. otisk), a Luterství a kalvinismus na Moravě Č. Č. H. XLI.

¹⁴⁾ Hrejša, Česká konfese, str. 359, pozn. 4.

¹⁵⁾ Fr. Hrubý: Filip du Plessis...

Knotka (vysvěcen 1616) a pan Kavka z Říčan bohoslovce Rustabia (vysvěcen 1618).¹⁶⁾

Ze seznamu svěcenců se ale znovu přesvědčujeme, že Tridentinem nebyla postavena i prakticky neprodyšná hráz nepřístupností v církevním životě, jak se obvykle má zato. Koncil ve svém 24. zasedání 12. hlavě stanovil jako podmínku k přijetí kanonikátu svěcení na podjáhna; z našeho seznamu však vysvítá, že do olomoucké kapituly byli přijati klerici, kteří přijímali nižší svěcení teprve po jmenování za kanovníky. Ani Dietrichštejn nelze zprostiti výtky, že doporučoval a nutil kapitule své oblíbence, ač neměli ani tonsuru, tedy zcela proti tridentským usnesením. Tak pro preceptora svých synovců Ondřeje Kindlera vynutil na kapitule slib, že přijme jmenovaného za residenčního kanovníka, ač mu chybělo tříleté studium theologie.¹⁷⁾ Tonsuru přijal Kindler až v prosinci 1605.

Mezi svěcenci se vynořují i osobnosti, jež nacházíme často v Dietrichštejnově blízkosti. Tak důvěrný jeho agent v Praze J. J. Wackherus zaujal brzy po svém vysvěcení (11. června 1600) vynikající místo v družině svého pána a vedl v r. 1601 a 1602 jednání u císařského dvora o kardinálův protektorát Germanie, jež však skončilo bezúspěšně. Zároveň s Vavřincem Zwetlerem, o němž už byla řeč, obdržel kněžské svěcení 28. března 1606 Španěl Thomas Manuel, Dietrichštejnův osobní kaplan. Kardinál se nejlépe cítil v okolí příslušníků obou jižních románských národů, Italů a Španělů, jež horlivě přijímal do svých služeb. Tak si vysvětil na svou provisi 11. června 1612 Španěl Petra Gragnera Caesara Augustina de Molinos a Laurentiovi Domini z Milána, označenému v seznamu jako »domestikus formiliaris Illustrissimi«, udělil 25. prosince 1616 tonsuru. Mantovskému patriciovi hraběti Claudiovi Sorinovi, apoštolskému protonotáři, dopomohl k olomouckému kanonikátu a vysvětil ho na kněze 17. ledna 1613 v olomoucké domácí kapli. Jiný Ital, rodák z Vercel, Jan Ondřej Modius, se stal knězem 30. září 1608 na vlastní provisi.

I několik šlechtických synků hledalo svůj životní úděl v duchovním stavu a dostali se zpravidla do olomoucké kapituly, v níž měla urozená vrstva převahu. Tak pan Wolfgang Adam z Roupova, olomoucký kanovník, přijal nižší svěcení 22. února 1603, Julius Caesar Wackher a Wackenfels se stal knězem 1. června 1606, baron de Nagarolis dosáhl téže důstojnosti 25. července 1609. Jiný baron Karel Ludvík Molart přijal nižší svěcení 25.

března 1617 a moravský šlechtic Bernard Opel dostal tonsuru 30. března 1619. Ale se žádným z nich se nesetkáváme jako horlivými služebníky lidu, k tomu se mohli přiblížit zase jen synkové, vyšší z prostých rodin, mající soucit s duchovní a hmotnou bídou svěřeného stáde. V našem seznamu nacházíme dvě takové markantní postavy, blah. Jana Sarkandra a Vojtěcha Chanovského. První po krátkém manželství se stal knězem 22. března 1609 v brněnském jezuitském kostele, jsa posvěcen sufragánem Civallim. Vojtěch Chanovský, potulný misionář jezuitský, studoval rovněž v Olomouci, kde obdržel nižší svěcení 17. prosince 1605. Vysvěcen na kněze byl mnohem později ve Štýr. Hradci r. 1614.¹⁸⁾

Na svém posledním místě v Holešově dostal Sarkandr za kaplana Slezana z Hlohova Samuela Tučka, který, jak patrně ze seznamu, byl úplný začátečník, když se dostal do víru událostí, v nichž jeho představený došel smrti. Seznam, končící v březnu 1619, zachycuje pouze datum, kdy Tuček vstoupil do duchovního stavu a přijal nižší svěcení. Stalo se tak 29. března 1619.

Do rukopisu matriky jsou vepsána i svěcení kostelů, kaplí, oltářů a jiných posvátných míst v době od r. 1606 až do r. 1610. Tak 17. července 1606 světil Dietrichštejn brněnským kapucínům za hradbami kostel a hlavní oltář ke cti sv. Františka, v červnu příštího roku světil zase u brněnských jezuitů novou kapli, vystavěnou panem Zoubkem ze Zdětína. V letech 1609 a 1610 konal tyto funkce většinou světicí biskup Civalli. Konsekoval 30. března 1609 oltář Panny Marie u brněnských kapucínů a 21. září i vesnice Vážany u Slavkova zažila podobnou slavnost. Byl tam posvěcen hlavní oltář ke cti sv. Bartoloměje, a kromě ostatků tohoto světce vložil biskup do oltářní desky i ostatky apoštola sv. Jakuba staršího a 10.000 mučedníků. V roce 1610 se dvakrát ujal Dietrichštejn úkolu světitele, 4. října posvětil v nově postavené zadní kapli kroměřížského zámku oltář ke cti Panny Marie, do něhož vložil několik vzácných ostatků, z nichž zvláště šat Panny Marie je nepochybně podvržený. Současně zasvětil biskup Civalli v přední zámecké kapli oltář kardinálovu patronovi sv. Františkovi. V říjnu téhož roku ještě posvětil sám kardinál u sv. Tomáše v Brně oltář Panny Marie, stojící u sakriste, jinak jsou ostatní zápisy spojeny se jménem Civalliho; v září 1610 přibyl v kostele u sv. Jana v Kroměříži 2 oltáře, jeden zasvěcený Panně Marii, druhý sv. Františkovi. V létě zastupoval svého pána i v jeho sídelním městě Mikulově, kde Panně Marii zasvětil 5. června nový oltář. Nejvíce oltářů zasvěceno bylo tedy Matce Boží, kterou kardinál velmi uctíval, a pak jeho patronu, sv. Františkovi.

Tím by byl zhruba vyčerpán obsah matriky svěcenců, jejímž vydáním by se mnoho přispělo

¹⁶⁾ Poslední dva nejsou uvedeni v přehledu far, sestaveném Tenorou, a tím se potvrzuje připomínka tohoto autora, že nepovažuje svůj seznam za úplný, protože lze podrobnějšími studiemi doložit větší počet katolických far. Možno totiž právem předpokládat, že Knotek i Rustabius dostali fary na panstvích šlechticů, kteří je pro sebe dali svým nákladem vychovat.

¹⁷⁾ A. A. K., vol. koresp. 1955—1601.

¹⁸⁾ Jan Tanner: Život a činnost P. Albrechta Chanovského, vydal Jos. Vašica, str. 175.

k rozhojnění pramenů pro místopisné a rodopisné studium. S pohnutím odkládá člověk silný svazek rukopisu, psaného z větší části klidnou, vyrovnanou rukou Vavřince Zwetlera, v níž jakoby se obrážela posvátná ztrnulost stavu, určeného pečovateli o věčné blaho jedné části moravského lidu. Kostí těch, kdož nosili jména, zanesená v seznamu, už dávno zetlely a propadly zapomenutí. Jen tato žlutlá matrika tvoří prostý, společný epitaf na

jejich hrobech, roztroušených po městech a vskách markrabství. Tělesnou schránku jejich hlavy, kardinála Dietrichštejna, postihl stejný úděl. Marně bychom hledali jeho kosti, ty roznesla Morava, vniknuvší jedním svým ramenem do hrobky olomouckého kostela, po svých březích. Ale přesto známe dost podrobně jeho osudy. Zjistiti kolik osobní i dobové tragiky přešlo životem jeho kněží, vymyká se silám lidské zvědavosti.

Staré rody na Těšínsku.

† Vincenc Prasek

Pokračování.

Muřín Tomek, 1653 koupil v Lyžbicích chalupu od Augustina Beese z Chrostiny, pána na Dol. Líštné a Lyžbicích.

Mydlo Janek, 1639 převzal v Bocanovicích podle otcova poručení grunt.

z Načeslavic viz Laryš z Načeslavic.

Němcův syn Vavřinec, z Děhylova, mlýnář v Bažanovicích, 1587 pustil mlýn bažanovskému fojtovi Matoušovi.

Němčický z Němčic na Repišti Jan, 1607 regent panství těšínského.

Noga Matěj, z Oldřichovic, 1711 koupil od správy komorních statků kousek země na Košariskách při pasekách k postavení chaloupky.

Novák Jiří; jeho syn 1650 ušel z Hrádku do Moravy.

Novák Kuba, 1699 pro těžkou nemoc prodal svůj grunt ve Vislici svému bratrovi Janovi Měchovi, vymínil si »s dítkami i manželkou měškání i jiné přídavky do smrti svej«. Když mu však Jan Měch »poměškání postúpiti« nechtěl, žádal Kuba Novák roku 1700 pana oberregenta, aby mu bratr celý ten statek odstoupil zpět.

Ohledek Jiří, 1716 obecní starší v Záblatí u Strumně.

Ohm Janušovský z Vyšehrad Jiří, 1722 prodal privilegovaný grunt v Bobrku Františkovi Antonínovi von Standskému.

Olejovník Jan, 1716 ujal v Ohrazené mlýn po otci Jiřím Olejovníkovi.

Olejovník Jiří, 1716 pustil v Ohrazené mlýn svému synu Janovi Olejovníkovi.

Otruska Michal, 1726 dostal dekret na valchu v Brenně.

Paluzga Adam, 1629 držel grunt v Karpentné.

Pasirba Jakub, 1607 koupil v Bažanovicích mlýn od Vavřince, fojta bažanovského.

Pasterný Michal, 1686 koupil v Holešově mlýn »na pastviskách«, zvaný »mlýn pasterný«.

Pašan Grygar, (1645?) jako »zahradník« v Kyčicích koupil kousek země od vrchnosti.

Pavlasik Malchar, 1616 koupil v Holešově mlýn »na pastviskách«.

Pelar Janek, 1689 držel fojstství v Místřovicích.

Pelar Pavel, 1701 ujal fojstství v Ohrazené.

Pelhřím Václav starší, 1615, 1616 a 1620 zámecký hejtman knížecí.

Pipino, 1759 prior otců dominikánů v klášteře těšínském.

Pisárek Jakub, 1750 koupil v Záříčí panskou krčmu.

Plaček Jakub, 1647 koupil v Koválech svobodný mlýn od Jana Harenka.

Plochius Johann, důchodní písař skočovský, 1645 koupil ve Skočově zahradu od kněžny Alžběty Lukrecie.

Praš Gottfried Josef, 1714 písař panství těšínského.

Pudlo Andrys, 1644 převzal fojstství v Gutech od otce Blažka Pudly a roku 1671 je pustil Janu Šigonovi.

Pudlo Blažek, 1644 odevzdal fojstství v Gutech synu Andrysovi Pudlovi.

Pudlo Jakub, 1572 fojt v Gutech, dlužil ještě srotám nebožtíka svého otce.

Pustůvka Janek, 1607 koupil v Oldřichovicích fojstství od otce Martina Pustůvky; toto fojstství pak po něm prodáno roku 1636 Lukáši Folvarčnému ze Žukova.

Pustůvka Martin, 1607 prodal fojstství v Oldřichovicích synovi Jankovi Pustůvkovi.

Pustůvka (křestním jménem nejmenovaný), 1654 ujal v Oldřichovicích fojstství (po Janu Rusňákovi).

Pytel Jan, (kolem 1760—1771) měl ve Stríteži chalupu »volnú« č. 29.

z Radvan viz Dobruský z Radvan.

Rašicovna Helena Salomena, prodaná Gusnarová, 1688 koupila ve Skočově »volný« dům na předměstí při zámku a »důlním« mlýně; předtím jej měl Jan Fräch.

- Rejs Jan, 1645 prodal mlýn v Kyčicích synovi, zvanému »Jonek«.
- Rejs Jan, zvaný »Jonek«, 1645 koupil mlýn v Kyčicích od otce Jana Rejsa; roku 1680 pustil jej synovi Janovi.
- Rejz Jan, 1680 převzal mlýn v Kučicích od otce »Jonka« Rejse.
- Reys Hans, 1707 držel privilegovaný mlýn v Kyčicích.
- Rotter Valten, lazebník skočovský, 1645 koupil ve Skočově zahradu od kněžny Alžběty Lukrecie.
- Rostkovna ze Bzí Eliška*, manželka Václava Ruckého, dostala 1619 řezanou ceduli na folvarček v Brandýsu od Evy Katulky, manželky Jana Šrama, »polního trubáče«.
- z Rostropic viz Borek z Rostropic.*
- Rucký Václav*, manžel Elišky Rostkovny ze Bzí, která 1619 dostala řezanou ceduli na folvarček v Brandýsu od Evy Katulky, manželky Jana Šrama, »polního trubáče«.
- Rudzek Volný, 1625 držel grunt v Mostech u Těšína.
- Rusňák Jan, 1644 koupil v Oldřichovicích fojtství (od Lukáše Folvarčného), načež roku 1654 je po něm ujal nějaký Pustůvka, v jehož rodě toto fojtství před lety bývalo.
- Rybka Jendrys, 1650 koupil v Lyžbicích starou krčmu od Augustina Beese z Chrostiny. pána na Dol. Líštné a Lyžbicích.
- Rykala Jurek, 1708 fojt v Nýdku.
- Řenda Filip, z Petrovic, 1584 z poručení kněžny Sedeny Kateřiny koupil od dědiny mistřovské fojtství v Mistřovicích, jež předtím držíval Lorenc, ze Fabiána Gavelkova; roku 1592 prodal Filip Řenda toto fojtství Jiříkovi, mlynáři v Kotech.
- ze Saint Genois svob. pán Karel Maximilián*, 1698 pán na Hor. Domaslavicích, Dobraticích a Bukovicích.
- Samec Jakub, od 1712 držel chalupu na Koňákově u Jablunkova.
- Samek Macek, 1653 dosedl na »pustky« v Karpentné.
- Scipionovna z Křečina Kateřina Polyxena*, 1656 manželka Adama Jiřího Karvinského z Karvinné a na Stanislavovicích.
- Sikora Andrys, 1685 koupil od otce Jana mlýnek při Lomné na bocanovském folvarku.
- Sikora Frydrych, XVII. století, »vejvoda« a fojt v Návsi.
- Sikora Jan, 1659 fojt a na ten čas »vojevoda valašský« v Návsi.
- Sikora Jan, 1685 prodal synovi Andrysovi mlýnek při Lomné na bocanovském folvarku.
- Sikora Jan, 1712 držel fojtství v Návsi.
- Sikora Jurek, 1671 převzal fojtství v Hodišově od rodiny Kyšků.
- Sikora Tomáš, 1706 koupil kus země, na kterém se »mlejn budovati může«, v Bocanovicích.
- Singer Jakub Abraham, 1700 koupil ve Skočově na předměstí svobodný dům od Karla Sobka z Kornic na Grodci.
- Skočilaso Staněk, 1574 koupil v Tisovnici mlýn od mlynáře Mikuláše.
- Skočovský z Kojkovic Adam*, 1630 hejtman skočovský a strumenský.
- Skupňa Macek, 1636 prodal v Návsi grunt Janu Lachovi, fojtu v Jablunkově.
- Smyčka Jiří, 1716 fojt v Záblatí u Strumeně.
- Sobek z Kornic na Grodci Karel*, 1700 prodal svůj dům na předměstí ve Skočově Jakubu Abrahamu Singerovi.
- Sojka Jiřík, 1645 koupil v Koválech zahradu od folvarku Zachariáše Laryše z Načeslavic, knížecího hejtmána na Skočově a Strumeni.
- Spekin Hendrych*, 1717 »forstmeister« těšínský.
- Spens z Bodna Karel Zikmund*, 1711 královský purkrabí v Těšíně, r. 1714 purkrabí skočovský.
- Spině Jakub, 1714 držel fojtství v Humnech.
- Spině Melcher, 1612 koupil fojtství v Humnech od Jana Budína.
- von Standský František Antonín*, 1722 koupil privilegovaný grunt v Bobrku od Jiřího Ohma Janušovského z Vyšehrad.
- Stankův Valek, 1609 koupil v Mistřovicích »zběhlý« grunt a roku 1617 jej prodal Kateřině, staré fojtce Zámarské.
- Stískal Jakub, 1622 prodal ve Visle mlýn a pilu Tomkovi Těslarovi.
- Stodůlka Klímek, před 1581 prodal fojtství v Zámrsku Martinovi Šubovi.
- Striž Vojtek, 1577 koupil od bratří Jurka a Urbana Koziorových polovinu fojtství v Hodišově a 1587 ji prodal Filipovi Těhotnému.
- Suška, 1690 »volný« čili »komorný« poddaný v Jistebné.
- Ščipka Adam, mezi 1714—1721 držel volný mlýnek v Záříčí.
- Ščipka Michal, 1721 držel volný mlýnek v Záříčí.
- Ščipka Pavel, 1714 držel volný mlýnek v Záříčí.
- Ščipka Pavel, 1760 držel volný mlýnek z Záříčí.
- Šeršník Jiří, 1712 nabyl folvarku v Bobrku (po Mariáně Kubicové).
- Šigon Jan, 1671 převzal v Gutech fojtství od Andrysa Pudly; roku 1711 je pustil Pavlovi Kyšovi.
- Šimonský (Šimunský) von Šimony Balcar*, 1685 komorní rada; přikazuje (kdy?), aby Vavřík Hečko z Milíkova ze svého mlýna platil ročně 2 zl. 18 kr. a tolikéž pozemního do císařských důchodů.
- Šipula Michal, 1739 konšel purkrechtních obcí strumenských.

Škovronek Jurek, 1649 usedlý v Javořince u Jablunkova.

Šlachta Jiřík, 1577 koupil jeden mlýn v Holešově od Jana Zajíce, jemuž jej roku 1589 zase pustil zpět.

Šmek Michal, 1685 držel v Košařiskách svobodný grunt.

Šram Jan, »polní trubáč«, manžel Evy Katulky, která 1619 dala řezanou ceduli Elšce Rostkovně ze Bzí, manželce Václava Ruckého, na folvarček v Brandýsu.

Štefek Matěj, 1790 koupil v Řece grunt od svého budoucího tchána Jana Valíčka.

Štvrtna Jakub, 1701 držel jeden ze dvou mlýnů v Hodišově; »na českou stížnost u královské slezské komory dostal českou odpověď«.

Šuba Jurek mladší, 1587 převzal v Zámrsku fojtství po nebožtíku Martinu Šubovi.

Šuba Martin (Slovák), 1581 fojt v Zámrsku; fojtství koupil před lety od Klímka Stodůlky. Roku 1587 byl mrtev, fojtství přešlo na Jurka mladšího Subu i přes to, že Šimek Šuba je již 1582 zapsal Jakubovi Malinovi.

Šuba Šimek, 1582 zapsal fojtství v Zámrsku Jakubovi Malinovi.

Šulgan Pavel, 1629 v Návsí osvobozen od poloviny robot a kontribucí.

z *Tamfeldu Bernard*, 1614, pak 1619 hejtman panství těšínského.

Těhotný Filip, 1587 koupil od Vojtka Striže jeho polovinu fojtství v Hodišově.

Těhotný Jakub, syn starého tisovnického fojta Jurky Těhotného. 1605 postoupil svůj podíl na fojtství v Tisovnici Petrovi Goryčkovi.

(Pokračování.)

Vinice sv. Václava.

Václav Ryneš

Nedlouho po smrti sv. Václava sepsaná staroslovanská legenda uvádí o tomto světcí, jenž celým srdcem věřil v Boha a v svém životě konal všechny dobré skutky, mimo jiné též že zlatem zdobil kostely a přisluhoval Božím služebníkům.

Tento motiv jest pěkně rozvinut v nejstarší svatováclavské latinské legendě »Crescente fide« z polovice 10. století. Její autor ví nejen, že sv. kníže uctivě kněžím a klerikům přisluhoval, nýbrž i vypráví podrobnosti o tom, jak Václav v náboženské horlivosti připravoval hostie a víno pro mši sv.

V době žní za noci, aby jeho zbožnost zůstala utajena, chodíval prý kníže na pole, požínal pšenici, nosil ji na plecích, do svého domu, mlátil ji a na mlýnku rozemílal a mouku prosíval. Sám s jedním členem své družiny (Podivenem, jak se později uvádí) spěchával za noci pro vodu a nabíraje ji, žehnal ve jmenu Nejsvětější Trojice. Doma pak vodu smíchal s moukou a pekl oplatky. »Podobně chvátil za nočního ticha s věrným druhem na *vinici svou* a natrhavše hroznů, ukládali je do koše a nosili je tajně do jeho komůrky a tam vymačkávali víno na lisu a nalévali je do džbánu. To dělal, aniž kdo o tom věděl, pro to, aby odtud mohli kněží přinášeti obět Hospodinu«.

Jen upřímnou zbožností nábožensky zaníceného mladého knížete, o jehož statečnosti a vladařské moudrosti nás nejstarší legendy dostatečně poučují, můžeme si vysvětliti toto Václavovo počínání, zvláště když starobylost legendy nedává nám podnětu k pochybnostem. Autor, jak je pravděpodobno, slyšel o Václavově zbožné noční činnosti vyprávěti přímo od zasvěcených kněží z Václavovy družiny.

I legendisté, kteří později psali o životě sv. knížete, vyprávějí stručněji či zevrubněji, o noční

přípravě obětí pro mši sv.: mantovský biskup Gumpold, mnich Kristián, autoři druhé staroslovanské legendy a legend »Oportet nos fratres«, »Oriente iam sole«, »Ut annucietur« jakož i král Karel I. (IV.).

Vypráví-li v XIV. století Dalimilova rýmovaná kronika, že Václav »ke mšem sám oplatky pečieše«, ví poněkud pozdější Pulkava o sv. knížeti, že »můky a vína ke mšem svatým svýma rukama a svým úsilím zvláštním dobýváše, mlátě pšenici a hrozny vinné vydavuje rukama svýma i obětováše, aby čest a chvála Bohu rozšířena byla«.

Prastaré tradice se v 16. století přidržuje a ji (k r. 921 jakož i 914) rozvádí známý kronikář Václav Hájek z Libočan, když vypráví, že Václav »sám služby Boží a sv. obětí velmi pilen byl, pšenici mlátil, oplatky pekl, víno tlačil a tak všecky věci k obětem připravoval«. Zmínku o tom činí na počátku následujícího století i metropolitní probošt Jiří Berthold Pontanus v díle »Bohemia Pia«.

Teprve však v době barokní, jejíž předzvěstí jest Pontanovo dílo, objevují se v zachovaných záznamech zmínky o vinicích, jež prý vlasníma rukama vzdělával kníže Václav.

Jedna svatováclavská vinice ležela prý v blízkosti *pražského hradu*, u starých zámeckých schodů na Opyši směrem ke Klárovu. Před husitskými válkami náležela podle tradice kostelu sv. Víta. Z pozůstalosti po otci Štěpánu Vchynském věnoval ji r. 1751 hrabě František Josef Vchynský k počtě sv. Jana Nepomuckého svatovítské kapitule, uváděje — podle Schallerova sdělení — ve věnovací listině, že tato »vinice bývala pěstována

od našeho sv. zemského patrona Václava a vy-
pěstované víno bývalo věnováno k oběti mše sv.». Později přišla vinice opět do rukou soukromých. — Co je na této, značně pozdní, tradici pravdivého, nelze dosti dobře určit. Dlužno však uvážit, že vinice, o níž jde, ležela mimo obvod pražského hradu, a že — jak uvádí Stejskal — pro ob-
ranné poměry v X. století by bylo bývalo velice nebezpečné, aby svah Opyše byl zarostlý vin-
nými keři nebo křovím, v němž by se mohl snadno skrývat nepřítel.

Dříve však než o pražské svatováclavské vinici dozvídáme se v době barokní o jiné vinici, již prý sám vzdělával sv. Václav, aby odtud získal víno pro mši sv. Vypráví Bohuslav Balbín ve svých památných stručných dějinách českých (Epitome, I. 16, IV. 14), že, zatím co se zapomnělo na pole někdy sv. Václava, ukazuje se na cestě ze *Staré Boleslavi* do Mělníka, jednu míli od Staré Boleslavi, vinice nazývaná vinici sv. Václava, a náležející kostelu tohoto světce ve Staré Boleslavi. Vinici prý dala kdysi vinnými keři, přivezenými z Mo-
ravy, pro potřebu kostela osázet sv. Ludmila, z Mělníku pocházející a po její smrti pečoval o ni její vnuk sv. Václav. Když tento kníže musil pobývat v Praze, věnoval ji — jak uvádí Balbín — kostelu v Staré Boleslavi.

Bohuslav Balbín, a po něm i kronikář Jan Be-
ckovský, mají zřejmě na mysli »*svatováclavskou vinici*« u vesnice Dříz, vzdálené od Staré Boleslavi pět čtvrtí hodiny, která si doposud své starodávné jméno podržela, ač od let svému poslání neslouží. V blízkosti této »vinice«, která do nedávna ná-
ležela staroboleslavské kapitule, jest socha, před-
stavující sv. Václava, jak lisuje víno.

Otázka, co jest pravdivého na tradici, zachyce-
né Bohuslavem Balbínem, není jednoduchá. Jisto jest tolik, že jméno vesnice Dříz se vyskytuje již někdy kol poloviny 11. století. Uvádějí se *Dřízy* ve výpočtu vesnic kostela sv. Václava ve Staré Boleslavi, v časově nejstarší části zakládací listi-
ny staroboleslavské, pocházející podle výkladu prof. Václava Hrubého, již od knížete a poté krále Vratislava. V celkovém, dnes známém znění listi-
ny, sestaveném snad někdy na počátku 14. století, je uvedeno, že kanovníkům kostela sv. Václava v Staré Boleslavi náleží polovina vesnice Dříz *s vinným lisem!* Pěstilo se tudíž víno u Dříz od pradávna! Snad byla tamní vinice od lidu jmeno-
vána svatováclavskou, protože náležela kostelu to-
hoto světce v Staré Boleslavi. Domněnku, že sv. Václav za svého života mohl mít vskutku nějaký vztah k dřízské vinici, bychom mohli připustiti, kdyby bylo možno uvěřiti tvrzení Václava Hájka z Libočan, že prý kostel v Staré Boleslavi (ne-
správně zvaný kostelem sv. Cyrila a Methoda) za-
ložil již Václavův otec, kníže Vratislav I. V tomto případě by nebylo nic nevěrohodného na domněn-
ce, že se v kostele boleslavském pobožnosti — i před tím než Boleslav připadla do bratrova údě-
lu — oddával starší Vratislavův syn sv. Václav!

Nechť je tomu však jakkoliv, jest tradice o sva-
továclavské vinici vzácnou památkou po předcích, nezasluhující zapomenutí. Vždyť úcta sv. Václava k eucharistii, jejíž dokladem tato tradice jest, roz-
šířila pověst světovou a jeho lidu po celém kato-
lickém světě, takže sv. Václava, jako světce eucha-
ristického na př. vzpomíná v 18. století v Itálii i sv. Alfons z Liguori, zakladatel kongregace re-
demptoristů, jehož duchovní synové neděli co ne-
děli v dřízské barokní kapli sv. Jana Křtitele ko-
nají služby Boží.

Knižní aukce

Rídí Josef Bada, Praha XI., Krásova 14.
tel. 368-09 (pouze večer.)

Chceme pomoci svým členům v získávání rodo-
pisné, heraldické, regionální a jiné literatury. Máme na mysli zejména tu, která na běžném trhu již není k dostání a vyskytuje se jen tu a tam v knižních aukcích. Sledujeme všechny pražské dražby knih a podle Vašeho přání Vás včas upo-
zorníme, kde budou Vámi hledané knihy draženy, případně, za Vašeho souhlasu, Vám je obstaráme. Pište na hořejší adresu.

Pro informaci členů budeme zde pravidelně uve-
řejňovat ceny, kterých bylo v aukcích dosaženo.

Velký zájem je stále o dílo Krále z Dobré Vody »Heraldika«. V melantrišské aukci byla přikle-
nuta za Kčs 620.— (cena vyvolací Kčs 300.—). U Zinka o 14 dní později za Kčs 500.— (200.—). Také Ruthova »Kronika královské Prahy a obcí sousedních« je velmi hledaná; v aukci Hladíkové byla vydražena za 1500 (500), u Žďárského o mě-
síc později za 1350 (900). Diplom šlechtický pro Michaela Beszterczeye von Kisdemeter z roku 1772 s podpisem Marie Teresie za 740 (200). »Příspěvky k dějinám šlechty v Čechách« (připojen rodokmen ryt. Nebeských z Vojkovic) od Jos. Mejtského 170 (40). Erbovní knížka na rok 1936 za 35 (15). »Prak-
tische Heraldik« od Hausena 40 (20). Totéž od Hefnera za vyvolací cenu Kčs 30. Schvarzenber-
gova »Heraldika« 210 (100). Pilnáčkův rodokmen TGM 80 (50). Za tutéž cenu vydražen rodokmen F. X. Saldy od Dra Lifky.

Do jisté míry překvapilo, že dosud velmi hle-
daná díla, jako jsou Podlahova »Posvátná místa království českého« a »Posvátná místa král. hl. města Prahy« od Ekrtá byla prodána za vyvolací cenu. Právě za 150, druhé za 200 Kčs. Rodinná kronika Rottovská od Josefa Miškovského za 27 (15). Památník Jiřího Melantricha z Aventýna od Karla Kabáta 40 (15). Poměrně malý zájem byl o »schematismy«, které jsou výborným pramenem pro rodopisce. Schematismus pro království české na rok 1797 za 55 (40), pro rok 1811 za 50 (40) a pro rok 1829 za 170 (50). Dvorní a státní schema-
tismus rakouského císařství pro rok 1840 za 75 (40).

Nakladatel: Vydavatelské družstvo »Rodokmen«, zaps. spol. s r. o. Redakce: Praha I, Bartolomějská 9n. Administrace: Praha I, Národní 25. Novin. sazba povolena ředit. pošt. a tel. v Praze pod čj. IA-7-2372-OB-46. Dohledací pošt. úřad Praha 25. Tiskem E. Vychnera Praha-Břevnov 201.